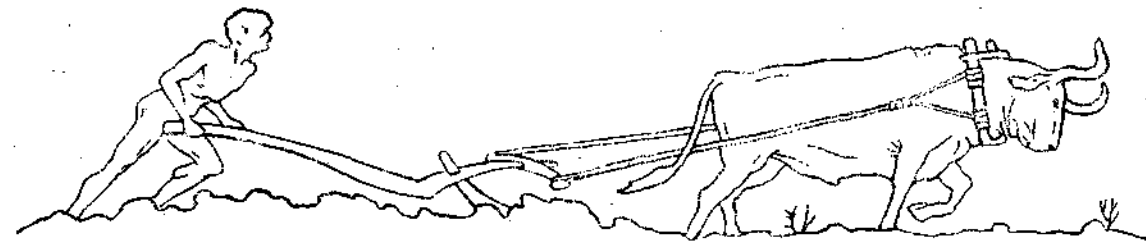

ΣΟΥΝΙΟΝ ΥΠΟ Δ' ΒΑΖΟΒΕΚΗ — ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ —
 ΔΩΡΕΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΜΑΡΑΒΑΗ — ΦΩΤΟΓΡ. Ε. ΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ζ' 31
 ΜΑΪΟΥ 1907

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ — ΚΕΡΚΥΡΑ

Εἰς τὸ βορειότερον ἄκρον τῆς Ἑλλάδος, ἐκεῖ πὸν τὰ ἑλληνικὰ νερὰ ἀδελφώνονται μὲ τὰ κύματα τοῦ Ἀδρια, καὶ συγχέονται μὲ τὰ κύματα πὸν τρέχουν νὰ ξεσπάσουν εἰς τὰς ἠπειρωτικὰς ἀκτὰς, ἡ Κέρκυρα ὑψώνεται μέσα ἀπὸ τὸν πόντον, ὅπως ἡ Ἀναδυομένη Ἀφροδίτη. Ὁ Ὀδυσσεύς, Σεβὰχ θαλασσινὸς τῆς ἀρχαιότητος, τὴν ἤυρεν εἰς τὸν δρόμον του, καὶ ὁ Ὀμηρος, ὁ παραδοξὸς τυφλὸς ὁ ὁποῖος εἶδε τὴν φύσιν καὶ τοὺς ἀνθρώπους μὲ χίλια μάτια, ὅταν ἐπλησίασε τὸν ἥρωά του εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου αὐτῆς, ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκη νὰ γίνῃ λυρικὸς. Καὶ ἔγινε θαυμασίος, ὅπως ἠδύνατο καὶ ἤξευρε νὰ γίνεταὶ ὁ ποιητὴς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατώρθωσε νὰ χύσῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του τὴν ποίησιν ἑνὸς ὀλοκλήρου λαοῦ. Ἡ Κέρκυρα ζωγραφίζεται εἰς τὸ τέταρτον ἄσμα τῆς Ὀδυσσεΐας μὲ τόσην ἀβρὰν χάριν, ὥστε μόνη αὐτὴ ἡ περιγραφή θὰ ἤρκει νὰ ἀποδείξῃ θρύλον τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἦτο τυφλὸς ὁ θεῖος ζωγράφος. Ἴσως εἶναι καὶ αὐτὸ μία υπερήφανος ὑπερβολὴ τῶν προγόνων μας ἐπιθυμούντων νὰ δείξουν πόσῃ δύνανται ἠμποροῦν νὰ προσλάβουν κάποτε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς.

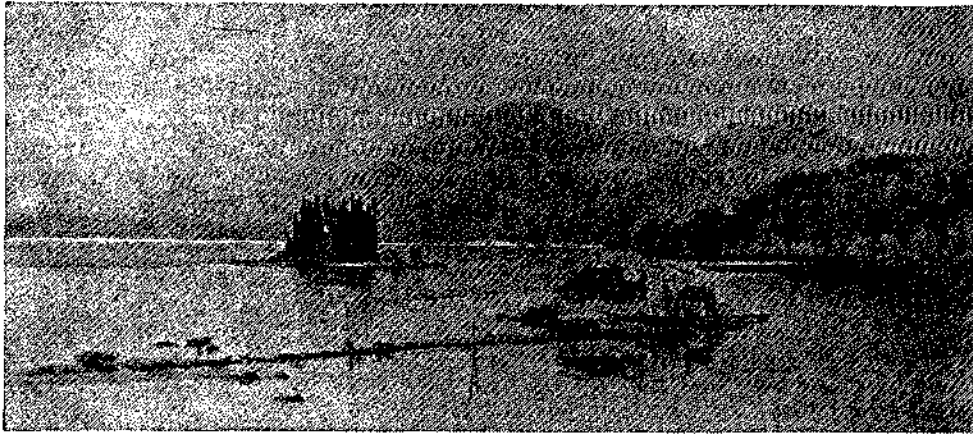
Τὸ ἀτμόπλοιον δταν ἀφήσῃ τὴν μικρὰν ἑλληνικὴν ἠπειρωτικὴν παραλίαν, πλέει ἀριστερὰ τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἀποτόμου ἀκτῆς τὴν ὁποίαν πλαισιώνουν τὰ ἄγρια καὶ ὑψηλὰ βουνὰ τῆς Ἠπείρου, αἰωνίως χιονοσκεπῆ. Ἀπὸ τὴν κορυφὴν των, κατὰ τὴν παράδοσιν, μίαν ὥραιαν πρωτὰν ἐξεκίνησαν οἱ πρῶτοι Ἕλληνες, καὶ ὀδηγούμενοι ἀπὸ θεῖαν ἔμπνευσιν, τὴν ὁποίαν εὐρισκομεν ἄλλην μίαν φορὰν ὀδηγοῦσαν τοὺς

τρεις Μάγους, κατῆλθαν πρὸς νότον καὶ κατέλαβαν τὴν χώραν ἡ ὁποία σήμερον φέρει τὸ ὄνομά των.

Ὁλαίνοι ἀκόμη ἄγρια πρὸς τὰ δεξιὰ. Οἱ βράχοι κατεβαίνουν αἰματοβαφεῖς πρὸς τὴν θάλασσαν, οἱ ἄνεμοι πνέουν ὀρηκτοί, τὸ κύμα εἶναι ἀνήσυχον καὶ ὀπίσω ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ φυσικὰ τεῖχη μαντεύει κανεὶς ὅτι ζῆ φυλὴ ἀνυπότακτος, τροφιομένη μὲ ὄρη καὶ μὲ ὑπερηφάνειαν ἀπὸ τὴν ἄγριαν φύσιν.

Ἀπέναντι ἡ Κέρκυρα εἶναι ὀλη ἀβρότης καὶ γλυκύτης καὶ χάρις. Μία ἀκρόπολις ὑψοῦται ἀπέναντι τῆς ἠπειρωτικῆς ἀπειλῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκρόπολις τῆς Κερκύρας εἶναι λεπτὸν τεχνικὸν ἔργον, ἕνας μικρὸς καὶ κομψὸς Δαυὶδ, ἀπέναντι τοῦ Γολιάθ τῆς ξηρᾶς. Ἡ φύσις ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκη, ἀφ' οὗ ἐφάνη ἀδρὰ καὶ ἐπιβλητικὴ εἰς τὴν ἠπειρον, νὰ φιλοτεχνήσῃ κάτι κομψὸν διὰ τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ γιγαντιαία γεωλογικὴ μεταβολὴ ἡ ἀποσπάσασα ἀπὸ τὴν ξηρὰν τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο τῆς γῆς, ἠθέλησε νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι ἰκανὴ καὶ εἰς κομψότητας, ἀφ' οὗ ἦτο ἰκανὴ εἰς μεγαλεῖον.

Ἐν τούτοις καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν ὑπάρχει κάτι ἀκόμη τὸ ὁποῖον δεκνύει τὴν συγγένειαν πρὸς τὴν ξηρὰν. Ὁ Παντοκράτωρ νομίζει κανεὶς ὅτι δὲν εἶναι ὄρος κερκυραϊκόν. Κάτι τι ἠπειρωτικὸν καὶ ἀλβανικὸν ἐσφηνώθη εἰς τὴν μαλακὴν γῆν τῆς νήσου. Καὶ μόνον ἡ κερκυραϊκὴ φύσις κατώρθωσε καὶ αὐτὸν τὸν ἄγριον κολοσσὸν νὰ ἐκπολιτίσῃ. Ἐπάνω εἰς τὰς κλιτύας του ἀναρριχάται πυκνὴ ἡ ἐλαία, καὶ εἰς μίαν πλευρὰν του, βλέπουσαν πρὸς τὴν θάλασσαν, αἱ γλυσίνοι σκύβουν ἕως εἰς τὸ κύμα

ΑΠΟΨΙΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΓΥΟ Α. ΓΙΑΛΑΙΝΑ

και τὰ γαλανὰ ἄνθη των πνίγονται εἰς τὸν ἄφρον.

Ἀπὸ τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων τὴν ὁποίαν συνήγησεν εἰς τὸν δρόμον του τὸν περιπετειώδη, ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν γνωρίζομεν τί σώζεται σήμερον μέχρις ἡμῶν. Εἰς τὸ μέρος ὅπου ὑποτίθεται ὅτι ἀπεβιβάσθη ὁ παμπόνηρος Ἕλληνας ἀρχηγός, δὲν ἔμπορεῖ βεβαίως ν' ἀναπαραστήσῃ κανεὶς τὴν σκηνὴν τῆς Ναυσικῆς, κρυπτομένης ἐνώπιον τοῦ ξένου. Κερκυραῖος φιλόχαιος ὄμως διατείνεται ὅτι ἡ ἀποβίβασις ἔγινεν εἰς τὸ Κανόνι. Ἄν τοῦτο εἶναι ἀληθές, ἴσως μόνον οἱ βάρσχοι ποῦ κοάζουν σήμερον μέσα εἰς τὰ καλάμια θὰ εἶναι οἱ ἀπόγονοι τῶν βατράχων ποῦ ἔρρηξαν κρανήν φρίκης εἰς τὸ θέαμα τοῦ παραβοτσακισμένου ξένου.

Εἶναι βέβαιοι ὅτι εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς πόλεις χωρὶς πολλὴν δυσκολίαν ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ συναντήσῃ τὰ ἴχνη τῶν ἐποχῶν ποῦ ἐπέρασαν ἀπὸ ἐπάνω των, μολονότι μία μανία, καθαρῶς νεοελληνική, καταγίνεται ν' ἀφαιρέσῃ τὰ ἴχνη αὐτὰ, μόλις ἐπιτρέπουσα εἰς τὰς πόλεις μας νὰ διατηροῦν τὸν συννεκτικὸν των μετὰ τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα δεσμὸν.

Ἡ Κέρκυρα ὅμως εἶναι ἡ ἑλληνικὴ πόλις ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐστραμμένη πρὸς τὸ παρελθόν. Οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Φλωρεντίαν, ἐξακριβώνουν μίαν τάσιν τῆς πόλεως εἰς τὸ νὰ σταματήσῃ εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐτρόγητο ἐπὶ αἰῶνας μετὰ τὴν Πίζαν. Τὸ ἴδιον μεσαιωνικὸν μυστήριον, κατὰ τέλος πάντων ἀπομακρῦνον ἀπὸ τὴν ἐποχὴν μας, αἰωρεῖται ἐπάνω ἀπὸ τὴν Κέρκυραν.

Ὁ ταξειδιώτης πατῶν τὸν πόδα του εἰς τὴν νῆσον δὲν εἶναι βέβαιος μόνον ὅτι ἔχει μεταβάλλει τοπικὴν θέσιν αἰσθάνεται ὅτι μετέβαλε και χρονικὴν.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ δρόμοι οἱ στενοὶ καὶ ἀκανόνιστοι, τὰ πανύψηλα σπίτια τὰ ὁποῖα νομίζει κανεὶς ὅτι θ' ἀφήσουν τὰς στέγας των ν' ἀγκυλοσθῶν εἰς τὰ σύννεφα, τὸ πλῆθος τῶν ἐκαλησιῶν, οἱ κώδωνες των ποῦ ζητοῦν —νομίζεις— ἀφορμὴν νὰ σημαίνου, οἱ παππάδες οἱ ὁποῖοι προβάλλουν εἰς κάθε γωνίαν δρόμου, παππάδες ἰδιοὶ μας καὶ καθολικοὶ καὶ ἔβραιοι, τὰ μαρμάρια οἰκόσημα ποῦ στεφανώνουν μερικὰς θύρας, οἱ τίτλοι ποῦ ἐμφανίζονται ἔξαφνα καὶ ἀπροσδόκητοι μνηκρηζόντες τὸ Σύνταγμα, αἱ πινακίδες τῶν δρόμων μετὰ τὰ παράδοξα ὀνόματα, αἱ μεγάλαι στοαὶ κάτω ἀπὸ τὰς ὁποίας περιπατεῖ τὸ πλῆθος ὅπως εἰς τὴν Βενετίαν καὶ εἰς τὸ Μιλάνον, ὅλα αὐτὰ δίδουν εἰς τὴν πόλιν βαθὴν καὶ ἔντονον μεσαιωνικὸν χρῶμα. Ὅταν τὸ βράδυ βράδυ, ἀπὸ τοὺς δρόμους ποῦ φέρουν πρὸς τὴν Σπιανάδα, κατέρχονται οἱ κάτοικοι βραδεῖς καὶ πυκνοὶ, εἰς τὴν ἀμφιβολίαν τῆς ἀμφιλύκης, θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι εἶναι οἱ ἱππῶται ποῦ ἐπεβιβάσθησαν ἓνα βράδυ εἰς τὰς τετρακοσίας ὄγδοηντα γαλέρας τοῦ Δανδόλου, διενθυνόμενοι εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους.

Καὶ δὲν ἐσφηνώθη μόνον ἡ πόλις εἰς περασμένα χρόνια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ προχωρήσῃ μέχρι τῆς ἐποχῆς μας. Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐπίσης δὲν ἀνήκουν εἰς τὸ παρὸν καὶ τοὺς ἀντιλαμβάνεται κανεὶς, σκιας καὶ πνεύματα περασμένων χρόνων, πλανώμενα

ἀκόμη μεταξύ μας, ἀδιάφορα πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐκπληκτα διότι ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν.

Μοῦ ἔδειξαν ἓνα δικαστικὸν κλητῆρα, ὁ ὁποῖος τὸ βράδυ ὅταν τελειώσῃ ἡ θλιβερὰ ἐργασία ποῦ τοῦ προσπορίζει τὸ ψωμί του, φορεῖ τὰ πλέον ἀμεμπτα χειρόκτια, κάμνει τὸν περιπατὸν του εἰς τὴν Σπιανάδα μόνος, κατάμονος, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ συγχρωτισθῇ πρὸς τὸ πλῆθος, καὶ περιμένων νὰ παῖξῃ ἡ μουσικὴ τὸν ἀπαραιτήτων φεῦ! Ναβουχοδονόσωρα διὰ νὰ σταματήσῃ εἰς μίαν γωνίαν καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τὸν θρήνον τῶν Ἑβραίων φρεντοναρῶν τὸ κλασικὸν «Va pensiero, sul' ali dorate».

Καὶ μοῦ εἶπαν ὅτι ὁ ὑπηρέτης τοῦ καφφενείου, ὁ ὁποῖος φέρει τὸν καφφὲν «τῆς γραμμῆς» τὸ γνωστὸν ἀνούσιον μαῦρον κατασκευάσμα, ὅταν τὴν νύκτα κλείνῃ τὸ καφφενεῖον, μαζεύει τὰ νερὰ διὰ νὰ τὰ ρίψῃ εἰς τὸν μέγαν κάδον, ποτίζων εἰς τὸ μεταξύ μετὰ τὴν σέψιν του κάποιον ἀόρατον δένδρον γενεαλογικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ αὐτός, ὅπως κάθε Κερκυραῖος.

Ἀλλὰ τίποτε δὲν ἔμπορεῖ νὰ δεῖξῃ τὴν προσήλωσιν τῶν Κερκυραίων πρὸς τὰ παλαιὰ ὅσον ἢ παρατήρησις αὐτῆ, τὴν ὁποίαν ἔκαμα ἐγὼ ὁ ἴδιος. Μετὰ συνοδείαν τεσσάρων πέντε ἀνεπτυγμένων νησιωτῶν ἐπεσκέφθη ἓνα ὀμιχλώδες πρῶτὸ φρούριον. Ὅταν ἐπεστρέψαμεν ἐπεράσαμεν ἔμπρὸς ἀπὸ τὸ μνημεῖον τοῦ Σούλεμπουργ. Κάποιος ξένος ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τοῦ μαρμαρίνου ναυάρχου. Οἱ Κερκυραῖοι ἐφάνησαν ἀδιάφοροι πρὸς τὴν ἐρώτησιν. Ἐπὶ τέλους ἓνας ἐξ αὐτῶν, ὡς ν' ἀπεσπίασθῃ ἀπὸ μακρυνοῦς συλλογισμοῦς εἶπε.

—Ὁ Σούλεμπουργ εἶναι πρόγονος τῆς κυρίας τοῦ προέδρου τῆς λέσχης μας.

Αὐτὸ ἤξευραν ἀπὸ τὸν Σούλεμπουργ, διότι αὐτὸ μόνον ἔπρεπε νὰ ἤξεύρου. Ὁ Σούλεμπουργ τοὺς ἐνδιέφερε μόνον ὡς πρόγονος, ὡς ρίζα γενεαλογικοῦ δένδρου

Αὐτὴ ἡ προσήλωσις πρὸς τὸ παρελθόν ἔδωκεν ἓνα ἰδιαίτερον τύπον εὐγενείας εἰς τοὺς ἄνθρώπους, τὸν ὁποῖον δύσκολα ἀπαντᾷ κανεὶς εἰς ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐν τὸν εὐρῇ θὰ τὸν σημειώσῃ μεμονωμένον.

Μέσα ἀπὸ κάθε Κερκυραῖον αἰσθάνεται κανεὶς κατὰ τι ὡς δαντελωτὸν, καὶ ὁ τελευταῖος βαρκάρης τοῦ λιμένος ἔχει εἰς τὸ βλέμμα καὶ εἰς τὴν κίνησιν τὴν σφραγίδα ἀριστοκρατικῆς φύσεως.

Τὸ παρὸν περὶ ἀπ' ἔμπρὸς των σχεδὸν ἀδιάφορον καὶ ὁ ρεμβασμός εἶναι ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν των. Εἰς τὸ κυκλίδωμα τῆς Γαρίτσας ὁ ξένος συναντᾷ ἄνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἀκουμβῶντες εἰς τὰ σίδηρα, βυθίζου τὸ βλέμμα των μακρὰν καὶ μένου ἐπὶ ὥρας ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοί. Ἡ θάλασσα ἐκτείνεται ἀτελείωτος ἔμπρὸς των, καὶ δὲν ὑπάρχει τοπικὸν σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον νὰ σταματήσῃ τὸ βλέμμα. Ὁ ρεμβασμός εἶναι χρονικὸς, δὲν εἶναι τοπικὸς, καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὴν μονοτονίαν τῆς θαλάσσης ὁ νοῦς τρέχει πρὸς τὰ περασμένα, τὰ ὁποῖα τὸν ἐλκύουν μετὰ ἰδιαίτερος μυστηριώδη δύναμιν.

Ἀεπτότεροι ἀκόμη ἀπὸ τοὺς ἄνδρας αἱ γυναῖκες, εἶναι βραδεῖαι, νωχελεῖς, καὶ ἔχουν κατὰ τὸ ὑπερήφανον εἰς τὸ βᾶδισμα. Ὅταν εἰς τὰς τέσσαρας τὸ ἀπόγευμα τελειώσουν τὰ μαθήματα τοῦ Ἀρσακείου μία γραῖα ὑπηρέτρια περιμένει κάθε μαθήτριαν διὰ νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ εὐλαβῶς δύο βήματα ὀπίσθεν. Ἡ θυῆσθῃ τοῦ Μεσαιῶνος δὲν ἔκαμνε τίποτε ἄλλο διὰ τὴν κόρην τοῦ αὐθέντου τῆς.

Δύσκολον θὰ εἶναι ἴσως νὰ εὔρη κανεὶς λαὸν τὸσον ἀπηλλαγμένον ἀπολύτως περιεργείας ὅσον εἰς τὴν Κέρκυραν. Εἰς τὸν ἀπαραμίλλον ἀνη-

ὉΔΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΓΥΟ Α. ΓΙΑΛΑΙΝΑ

φορικὸν δρόμον ὃ ὁποῖος φέρεται πρὸς τὸ Ἀχιλλεῖον, εἶναι σφηνωμένον ἕνα χωριουδάκι, ὑπέροχον εἰς θέαν, τὸ Γαστοῦρι. Ὅταν ἐν ἀπόγευμα ἐκάμαμεν τὸ ἀλησμόνητον προσκύνημα τοῦ θεάματος ἐκείνου τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης, ἢ συνοδεία μας ἀποτελουμένη ἀπὸ τρεῖς ἀμάξας, συνοδευομένη ἀπὸ ἐφιππον τὸν ἀστυνόμον καὶ δύο ἐφιππούς χωροφύλακας, διέσχισε τὸ χωριόν. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐκάθηοντο εἰς τὰ πεζούλια καὶ συνωμίλουν ἠσύχως μεταξύ των. Οὐδείς διέκοψε τὴν ὁμιλίαν του εἰς τὴν διάβασίν μας καὶ οἱ περισσότεροι οὔτε ἐστράφησαν νὰ ἴδουν ποῖοι ἦσαν οἱ ξένοι ποὺ ἐπερνοῦσαν.

Αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ εὐγενὴς νωχέλεια καὶ ἡ ἀριστοκρατικὴ ἀδιαφορία ἔχει καὶ τὰ δυσάρεστά της. Ὁ Κερκυραῖος ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῆς φύσεως νωθρός, βραδύς, μὴ ἀγαπῶν τὴν ἐργασίαν. Καὶ ἡ Κέρκυρα ἐμπορικῶς καὶ βιομηχανικῶς ἀνήκει σήμερον εἰς τοὺς Ἡπειρώτας. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ἐκινδύνουν γείτονες, διαπεραιούονται ἀπὸ τὴν ἀπέναντι ξηρὰν καὶ εἰσχωροῦν εἰς τὰς στενωποὺς τῆς πόλεως καὶ εἰς τὰς ἐξοχάς, καὶ ἀναρριχῶνται εἰς τὰ ὑψηλὰ χωρία, θεμελιούντες παντοῦ τὴν ἐμπορικὴν τὸν δύναμιν. Ἀλλὰ ἡ Κέρκυρα εἶναι πτωχὴ καὶ μετ' ὀλίγον δὲν τοὺς φθάσει πλέον. Τότε συναθροῖσιν τοὺς καρπούς τῆς ὑπομονητικῆς, ἐπιμόνου καὶ ἀδιαιλείτου ἐργασίας των καὶ μᾶς ἔρχονται εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ συνεχίσουν τὸν ταμειυτικὸν τὸν ἀγῶνα.

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ Κερκυραῖοι, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι, ἀπολαμβάνουν τὸν ἥλιον, τὴν ἐξοχὴν, τὸν ἀέρα, τὴν φύσιν. Αἱ ἐλαῖαι, ἀποτελοῦσαι τὸ μόνον εἰσόδημα τῆς νήσου, πνίγονται εἰς τὰς ἀκάνθας τὰς ὁποίας ἀφήνει ἡ ἀμέλεια νὰ φυτρώουν μεταξὺ τῶν σεβαστῶν αἰωνοβίων δένδρων. Ὁ Κερκυραῖος δὲν ἀτελείπειται τοῦ χρειάζονται τόσο ὀλίγα διὰ νὰ ζήσῃ, καὶ περιμένει τὴν εὐτυχίαν του τόσο μακρὰν ἀπὸ τὸν ἐλαιῶνα ὥστε, ὅσον ὀλίγον καὶ ἀν τοῦ δώσῃ κουρασμένη εἰς τὸν ἀγῶνα μετὰ τὰς ἀκάνθας ἢ ἐλῆά, τοῦ εἶναι ἀρκετόν.

Ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ἀποτελεῖ ὁλόκληρον μουσεῖον, καὶ τὸ Μουσεῖον τὸ ὁποῖον κατέχει μίαν αἰθουσαν τοῦ Γυμνασίου, ὅπερ ὑπῆρξεν ἡ περίφημος Ἰόνιος Ἀκαδημία τοῦ Γκίλφορντ, εἶναι τὸ ὀλιγώτερον σημαντικὸν τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ Κέρκυρα.

Ἐνας περίπατος εἰς τὴν πλατείαν, ἔπειτα ἀπὸ τὴν παραλίαν ἢ ὁποία ἀπολήγει εἰς τὰ

παλαιὰ βενετικὰ τείχη — τὰ Μουράγια — φθάσει διὰ νὰ δεῖξῃ ὁλόκληρον τὴν Κέρκυραν. Οἱ Κερκυραῖοι εἶναι ὑπερήφανοι διὰ τὴν Σπιανάδα των καὶ ἔχουν δίκαιον νὰ εἶναι ὑπερήφανοι. Ἡ θεὰ ἀπὸ τὴν πλατείαν αὐτὴν δὲν εἶναι εὐφροσύνη καὶ ποικίλη ὅπως ἡ θεὰ ἀπὸ τὸ Ζάππειον. Ἀλλ' ἡ Σπιανάδα εἶναι τὸ λεύκωμα εἰς τὸ ὁποῖον ὄλαι αἱ ἐλοχαὶ ἔχουν θέσῃ τὰς ὑπογραφὰς των.

Ἀπέναντι, τὸ φρούριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, βαρὺ καὶ ογκῶδες μεσαιωνικὸν κτίριον, τὸ ὁποῖον χωρίζεται ἀκόμη μετὰ τὴν διώρυγα ποὺ τὸ ἀπέσπασε ἀπὸ τὴν ξηρὰν εἰς στιγμής κινδύνου. Αἱ βροχαὶ καὶ ἡ ὑγρασία ἐμαύρισαν τὰ τείχη τοῦ φρουρίου καὶ ἡ ἀντίθεσις του πρὸς τὸν δεξιὰ λόφον τῆς Γαρίτσας, καταπράσινον καὶ ἀνθηρόν, καταλήγοντα εἰς τὸ κατάλευκον χωριὸν Μπενίτσες, ἀποτελεῖ μίαν ἀνέκφραστον εὐχαριστήσιν τοῦ ὀφθαλμοῦ. Τὸ φρούριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τὸ φρούριον τῆς νησίδος Βίδο ἀποτελοῦν τὴν πολεμικὴν Κέρκυραν. Τὸ πρῶτον ἔχει ἀκόμη τοὺς στρατῶνας του, τὸ νοσοκομεῖόν του, τὰς φυλακάς του, καὶ τὸ πρῶτ' ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις του ὁ σαλπιγκτὴς ἐξυπνᾷ τὴν κοιμωμένην Κέρκυραν. Τὸ Βίδο ἔχει μόνον τὰ εἰρήνια τοῦ φρουρίου κατεδαφισθέντος ὑπὸ τῶν Ἀγγλων καὶ ἐπὶ τῶν εἰρηνικῶν ἐφύτρωσε τὴν εἰρηνοποιήσιν γεωργικῆς σχολῆς.

Εἰς τὴν Σπιανάδα τὰ μνημεῖα εἶναι δυσαναλόγως ἀφθονα. Ἡ Γαλινοτάτη Βενετικὴ Δημοκρατία ὑψώσεν ἕνα εἰς τὸν περίφημον ναύαρχον Σούλεμποργ, «ζῶντος αὐτοῦ» διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς νήσου ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ὁ ναύαρχος παρίσταται ὄρθιος, βλέπων πρὸς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἤρχετο ὁ ἐχθρός. Ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐμφανισθεὶς καθ' ὕπνον, ὑπέδειξε εἰς τὸν ναύαρχον τὴν νίκην. Ἡ Κέρκυρα ἐνθυμεῖται τῶρα περισσότερο τὸν ἅγιον, τὸν ὁποῖον βλέπει σπανίως, παρὰ τὸν ἥρωα τὸν ὁποῖον ἔχει διαρκῶς ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια της.

Ὀλίγον μακρύτερα ὑψοῦται τὸ μνημεῖον τοῦ Μαίτλανδ, ναύαρχος ὁλόκληρος, ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μαίτλανδ τοῦ ἀγγλοῦ διοικητοῦ, ὅστις συνέδεσε τὸ ὄνομα του μετὰ τὸ Ἰόνιον σύνταγμα, μετὰ τὴν ὑποδοχὴν εἰς τὴν Κέρκυραν τῶν ἐκουσίων ἐξορίστων τῆς Πράγας, πωληθείσης ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

Τὸ μνημεῖον τοῦ Γκίλφορντ δὲν εἶναι τόσο προσιτὸν εἰς τὴν θέαν, κρυμμένον ὅπως εἶναι μέσα εἰς τὰ φυλλώματα τοῦ κήπου. Ὁ περίφημος πρῦτανις τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, παρίσταται ὄρθιος καὶ εἶναι ἔργον τοῦ γλύπτου

Ἀπέργη. Λέγεται δὲ ὅτι προωρίζετο διὰ τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἔμεινε ἐπὶ πολὺ κλεισμένος εἰς τὸ ὑπόγειον τοῦ Ἰονίου Γυμνασίου.

Εἰς τὴν Σπιανάδα εὐρίσκειτο μέχρι πρό ὀλίγου ἀκόμη καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ λόρδου Δούγλας, μαρμαρίνος ὀβελίσκος, τὸ ὁποῖον ἐσχάτως ὑπεχώρησεν εἰς τὴν ἐπιφορὴν τοῦ χρόνου. Ὁ λόρδος Δούγλας ὑπῆρξεν ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους διοικητὰς τῆς Κερκύρας. Ἡ διοίκησις του ἐκεῖ ἐσημειώθη καὶ μετὰ παράδοξον γεγονός. Ὁ Δούγλας ἦτο συγγενὴς τοῦ Σκότου Δούγλας, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει εἰς τὸ μυθιστόρημά του ὁ Οὐάλτερ Σκόττ, καὶ ἐπομένως εἰς τὸ μελόδραμα του «Λουκία τοῦ Λαμερμουρ» ὁ Δονιζέτης. Ὅταν ἐξετελέσθη τὸ μελόδραμα εἰς τὴν Κέρκυραν, τὸ θεωρεῖον τοῦ Δούγλας ἔμεινε κενόν καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐνοήσαντες ὅτι τὸ ἔργον δὲν εὐχαρίστησε τὸν διοικητὴν των, τὸ διέγραψαν ἀπὸ τὸ δραματολόγιον τῶν θιάσων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀρμοστείας τοῦ Δούγλας. Ἀργότερα ὅταν ἔλειπεν ὁ Δούγλας οἱ Κερκυραῖοι ἀπεξημιώθησαν, καὶ ἡ «Λουκία» εἶναι ἀπὸ τὰ μελοδράματα τὰ ὁποῖα ἔγιναν δημοτικώτερα εἰς τὴν φιλόμουσον νήσον.

Καὶ εἰς συμπλήρωσιν ὄλων αὐτῶν τῶν μνημείων ἴδου τὸ ἀγαλμα τοῦ Καποδίστρια, προστιθέμενον εἰς τὴν μαρμαρίνην αὐτὴν βιβλιοθήκην. Ὁ πρῶτος τῆς Ἑλλάδος πολιτικὸς παρίσταται ὄρθιος, τυλιγμένος εἰς τὸν κλασικὸν πλατῆν μανδύαν, βυθισμένος εἰς σκέψεις.

Δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὴν Σπιανάδα ἡ μικρὴ ἐκκλησίαι τῆς Παλαιοπόλεως, ἀλλὰ θὰ ἦτο ἀδίκον νὰ μὴ μνημονευθῇ ἐδῶ τὸ τρισέβαστον αὐτὸ μνημεῖον, τὸ ὁποῖον ἐφιλοτέχνησαν ὄλοι οἱ αἰῶνες καὶ ὄλαι αἱ ἰδέαι ὅσαι ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν Κέρκυραν.

Εἰς τὸν δρόμον τὸν φέροντα πρὸς τὸ Γαστοῦρι, κλειόμενον ἑκατέρωθεν ἀπὸ τὸν πράσινον πλοῦτον ποὺ παράγει ἀφειδῶς ἡ κερκυραϊκὴ φύσις, καὶ διακρίνει μετὰ τῆς πρασιναδάς ὁ περιπατητὴς. Εἶναι ἡ Παλαιόπολις, ναὸς ἐγκαταλειμμένος πλέον, τὸν ὁποῖον φυλάττει ἄγριος μανδρόσκυλος δεμένος εἰς τὴν ρίζαν μᾶς ἐλαίας. Μία γυναικοῦλα, κατοικοῦσα εἰς χαμόσιτον παραπλεύρως κρατεῖ τὸ κλειδί καὶ τὸ προσφέρει εἰς τοὺς ἐπισκέπτας. Τεσσαρῶν θρησκευτῶν τὰ ὄπλα συνηρημολογήθησαν εἰς τὸ παράδοξον αὐτὸ θρησκευτικὸν οἰκοδόμημα, ἵσως συμβολίζον τὴν ὑπαρξίν ἑνὸς καὶ μόνου θεοῦ, διὰ μέσον τῶν διαφόρων μορφῶν ποὺ τοῦ ἔδωκαν οἱ ἄνθρωποι.

Ἐν ὄντι αἱ κορινθιακαὶ του στήλαι ἀποδεικνύουν ὅτι πρόκειται περὶ ἀρχαίου ἐθνικοῦ ναοῦ, καὶ ἡ στεφάνη στολισμένη μετὰ βυζαντινοὺς σταυρούς πεῖθουν ὅτι καὶ ἐδῶ ἡ νέα θρησκεία ἐνεθρονίσθη εἰς τὰ λείψανα τῆς παλαιᾶς. Εἰς τὴν αὐλὴν σώζεται τὸ χαρακτηριστικὸν μάρμαρον τῶν τουρκικῶν τάφων. Οἱ Τούρκοι ἵσως ἐκεῖ, περαστικοὶ ἀπὸ τὴν νήσον, ἔψαλαν τὸν ὕμνον τοῦ Μωάμεθ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ ὁποία ἀντίγχει ἀπὸ τοὺς ὕμνους τοῦ Ἰησοῦ. Τέλος ὁ λέων τῆς Βενετίας εὐρίσκειται σφηνωμένος ἐπάνω ἀπὸ τὴν εἴσοδον.

Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι ἡ Παναγία τῆς Παλαιοπόλεως, μετεβλήθη εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, ὑπὸ Κερκύρας, κόρης τοῦ Βασιλέως τῆς νήσου, ἀσπασθείσης τὸν χριστιανισμόν καὶ καταδιωχθείσης ὑπὸ τοῦ πατρὸς της. Μετὰ τὴν παράδοσιν αὐτὴν συνδέεται καὶ ἡ παράδοσις περὶ κατακομβῶν, τὰς ὁποίας ἀναφέρει καὶ ὁ ἱστορικὸς βαρὸνος Ἐμ. Θεοτόκης.

Δὲν εἶδα τὰς κατακόμβας καὶ δὲν ἐπρόφθασα νὰ ἴδω τὸ μωσαϊκὸν τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μετεφέρθη εἰς τὸ μουσεῖον. Εἶδα ὅμως εἰς τὴν ὄρειαν πύλην τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἕνα «Χριστὸν πάσχοντα» τὸν ὁποῖον δὲν θὰ λησιμώσῃ ποτέ. Οἱ Κερκυραῖοι δὲν τὸν γνωρίζουν ἢ δὲν τὸν ἐπλησίασαν, ὅπως συμβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς τοὺς ἐντοπίους. Ὅλον ὅμως τὸ μυστήριον ποὺ ἀναδίδεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν πλαισιώνει τόσο ὑπερόχως τὸν μεγάλον μάρτυρα, ὥστε ὁ πῖναξ αὐτὸς ἦλθε στιγμή ποὺ μετέβητο εἰς μυστικισμόν καὶ εἰς ἐκστασίαν.

Ἐνας πράσινος ὄκεανός, τὸν ὁποῖον συνταράσσει ὁ ἄνεμος εἰς μυροβόλα κύματα, χωρίζει τὴν πόλιν τῆς Κερκύρας ἀπὸ τὸ Ἀχιλλεῖον. Ἄσπρος καὶ εὐθὺς καὶ ἀνηφορικὸς καθὼς εἶναι ὁ δρόμος θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἕνας πελώριος ὄφις γλυστρῶν μέσα εἰς τὴν πρασιναδα. Εἰς μίαν καμπὴν τοῦ δρόμου αὐτοῦ, ὅπου φαίνεται σακαφαλωμένον τὸ Γαστοῦρι, ἐμφανίζεται ἔξαφνα τὸ Ἀχιλλεῖον.

Ἐνας λευκὸς ὄγκος, δεσποζὼν τῆς πρασίνης ἐκτάσεως ἀνακύπτει ἀπὸ τὰς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους. Δεξιὰ ἢ κορυφῆ τοῦ λόφου ἀποτόμως κοπεῖσα διὰ νὰ εὐρυνθῇ τὸ ὁροπέδιον, ἔμεινε στεφανωμένη μετὰ μίαν δέσμην ἐλαιῶν. Ὅπισθεν οἱ ἅγιοι Δέκα, εἰς τὴν πλευρὰν χλοεροῦ βουνοῦ, ἀποστέλλουν τὴν κατάνυξιν τῆς καμπάνας τοῦ ἐσπερινοῦ.

Ἄριστὰ ὅλη ἡ πεδιάς, κατὰφυτος κλίνη

φύσεως ακολάστου και παραγωγικής, με παραδόξους κυματισμούς του εδάφους, με όλες τις εναλλαγές και τις αποχρώσεις του πρασίνου, και εις το βάθος ή πόλις με τα φρούρια και τα κώδωνοστάσια της κλειόμενα αποτόμως από την αυστηράν σιλουέτταν του Παντοκράτορος, ατενίζοντος με νοσταλγίαν τα αδελφικά αποτομα όρη της 'Ηλείου από τα όποια τον έχωρισεν μία ξαφνη γεωλογική μεταβολή.

Όλη ή δύναμις και ή επιβολή και ή χάρις και ή λεπτότης και ή διαγνεία της ατμοσφαιρας και αι μυρωμέναί πνοαί και τό βαθύ μυστήριο της ελευθέρας φύσεως, όλα συνηθροίσθησαν εις τό μέρος εκείνο ως διά να δείξουν τί κατορθώνει διά τους ευνουμένους της ή πλάσις.

Και ενώ ό επισκέπτης πολλαπλασιάζει τα μάτια του και έντεινει την αντίληψίν του προσπαθών ν' αποτυπώση εις μίαν πλάκα της ψυχής την εικόνα, μία βαρεία μεσαιωνίζουσα θύρα κυλίεται με δυσκολίαν εις τους στρόγγυλούς της και ό επισκέπτης εισέρχεται εις τό παλάτι της Αυτοκρατορίσεως.

Είναι άρα γε ή βαθύτατα πληγωθείσα μητρική καρδιά, ή όποια εξέλεξε τον τόπον αυτόν ως ξερημητήριο, ή μάλλον πρέπει να δεχθώμεν ότι μία θεία εμπνευσις, επιφοιτώσα κάποτε εις τας εκλεκτάς ψυχάς, έσταμάτησε εις τό μέρος εκείνο την θλιμμένην βασίλισσαν, με την έντολήν να κτίση εκεί την φωλεάν της;

Ό θρύλος της κτίσεως της Κωνσταντινουπόλεως διηγείται, ότι ένας άγγελος προηγήθη του Κωνσταντίνου και του διέγραψε με την ρομφαίαν τα όρια της νέας πόλεως. Υποπτεύομαι ότι όταν ή 'Ελισσάβητ ανερωχηθή εις τό Γαστούρι, ένας άγγελος πάλιν, ίσως όχι με ρομφαίαν, πιθανώτατα με ένα άνθος εις τό χέρι, υπέδειξε εις την πλάνητα τό μέρος όπου έπρεπε να ύψωση τον ωραιότερον ναόν της λύπης. Και μάλλον έτσι, υπό μίαν μυστηριώδη εμπνευσιν, πρέπει να δεχθώμεν ότι ύψώθη τό δνειρον αυτό, ναός λατρείας της φύσεως και του καλού.

Διότι πραγματικώς πουθενά δεν αισθάνεται κανείς τό ιδανικόν να τον διαπερνά από όλους τους πόρους της ψυχής, όσον εις τό ύψος εκείνο της απολύτου σιγής, της υπερτάτης ήρεμίας, της αταράκτου γαλήνης, εις τό ύψος αυτό που νομίζει κανείς χωρισμένον από τους ανθρώπους, απρόσιτον εις τα πάθη των, αφθαστον από τας κακίας των, άμόλυντον από μίση και από βέλη και από δηλητήρια. Όρισμένως δεν άπέχει

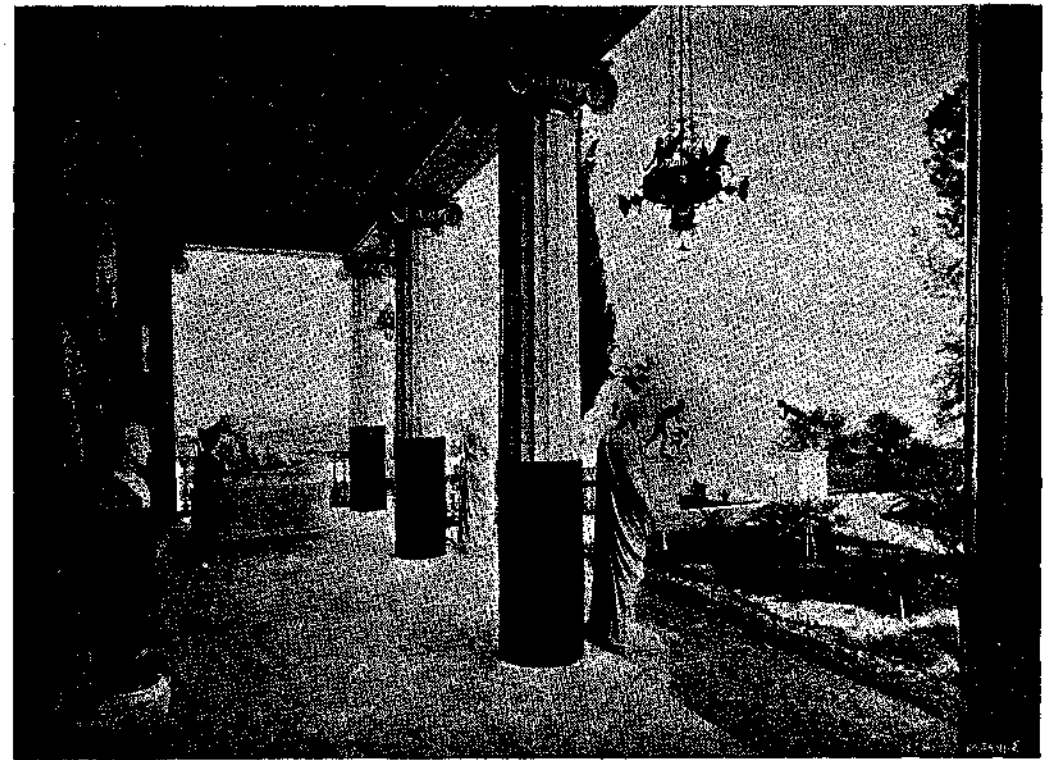
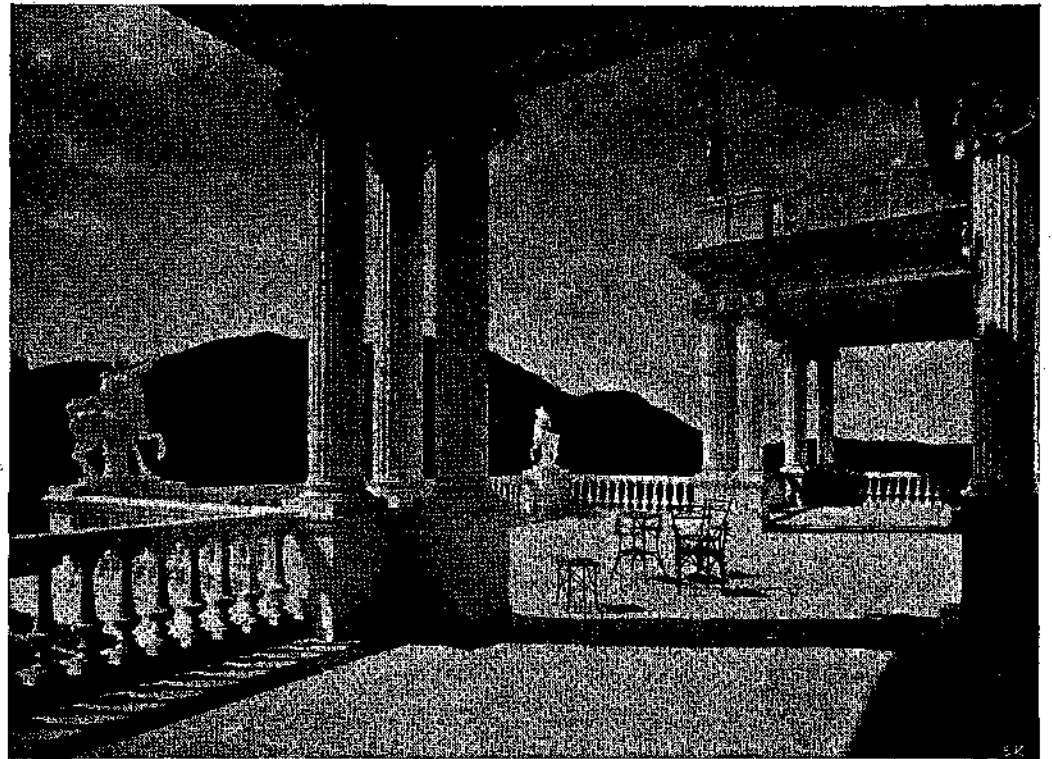
πολύ ό ουρανός από την κορυφήν εκείνην, και όταν ακούεται ό κώδων του έσπερινού των 'Αγίων Δέκα, ένθυμίζει ότι κάποτε ένας άνθρωπος, ό 'Ιακώβ άνήλθε τολμηρός την κλίμακα εις τό τελευταίον σκαλοπάτι της όποίας τον έπερίμενεν ό Θεός.

Εις την δημοσιευθείσαν άλληλογραφίαν του δυστυχούς Λουδοβίκου Β' της Βαυαρίας, του μεσαιωνικού ήγεμόνος των χρόνων μας, υπήρχον αποσπάσματα επιστολών της 'Ελισσάβητ, εις τα όποια διεκρίνεται πραγματικώς ό ζωντανάτος έρωσ προς τον 'Αχιλλέα. Δεν ήξεύρω αν τα αποσπάσματα αυτά είναι ίκανά να πείσουν ότι πραγματικώς ή όλίγον ανισόρροπος αυτοκρατορική διάνοια ήσθάνθη παράδοξον πάθος προς τον όμηρικόν ήρωα. Ό επισκέπτης όμως του «'Αχιλλείου» φεύγει αποκομίζων την πεποίθησιν ότι ή 'Ελισσάβητ ήτο ποτισμένη με θαυμασμόν προς τον ωραίον υιόν της Θετίδος.

Δεν είναι μέγαρον ούτε έπαυλις απλή τό «'Αχιλλειον» είναι μία ύψηλή προσφορά προς τον υπέροχον άρχηγόν των 'Αχαιών όπως εκείνοι που προσέφεραν οι 'Αθηναίοι εις τον Δελφικόν 'Απόλλωνα από τα περσικά λάφυρα. Δεν είναι ούτε «τό παλάτι των 'Εκβατών από χρυσάφι και μετάξι» του Βερολαίν. Ό Μεσαιών δεν όμιλεί εις αυτό όπως εις τας φανταστικάς έπαυλεις του εκφύλου ήγεμόνος της Βαυαρίας του συναντηθέντος με την 'Ελισσάβητ εις τον δρόμον της αναζητήσεως ιδανικού. Είναι ένας ναός υπέροχος της φύσεως, δαμασθείσης από τον άνθρωπον και του ανθρώπου απλωθέντος εις την φύσιν. Αν είναι αφιερωμένος ό ναός εις τον 'Αχιλλέα, τον 'Αχιλλέα πρέπει να τον δεχθώμεν ως μίαν εκδήλωσιν φυσιολατρικήν από εκείνας που ένέπνευσαν την θεογονίαν του 'Ησιόδου.

Ό Κέρκυρα κοινωνική, φιλολογική και καλλιτεχνική, φέρει επίσης ζωηρόν τον άριστοκρατικόν τύπον, τον γενικόν εις όλας τας εκδηλώσεις.

Μέσα εις στενάς και άκανονίστους όδους συναντᾷ κανείς παλαιά μέγαρα, τό έσωτερικόν των όποίων παρουσιάζουν όλα τα χαρακτηριστικά ευγενών άρχοντικῶν οίκων. Οι Κερκυραίοι είναι καλαισθητοί εις την διακόσμησιν. Εις τας απογευματινάς των οι άνθρωποι φαίνονται ως σκιά διακριτικά πλανώμεναι μέσα εις μουσεϊον. Άλλά είναι όμιληται έξυπνοι και άφηγηται χαριτωμένοι. Τό σαλόνι της κυρίας

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΧΙΑΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Ἀμαλίας Θεοτόκη συγκεντρώνει τακτικώτατα τὴν ἐκλεκτοτέραν κοινωνίαν τῆς νήσου.

Κάτω ἀπὸ τὴν στοᾶν τῆς Σπιανάδας τὸ ἀπόγευμα, εἰς ὠρισμένην ὥραν, ἐμφανίζεται βαρὺς καὶ μεγαλόσωμος πρεσβύτες, ἐρχόμενος νὰ καθήσῃ εἰς τὴν ἰδίαν πάντοτε θέσιν τὴν ὁποίαν μὲ σεβασμὸν τοῦ φυλάττουν οἱ ἄλλοι. Εἶναι ὁ Μαρκοῦς, σύγχρονος δόξα τῆς Κερκυρας, γέρον πλέον μὲ ἀραιὰς τὰς ἐμπνεύσεις, χρειαζόμενος τὴν συγκίνησιν ἐνὸς μεγάλου οἰκογενειακοῦ γεγονότος διὰ τὴν ἀρμόσῃ εἰς ὠραίαν ὁμοιοκαταληξίαν μιαν κομψὴν καὶ χαριτωμένην ἰδέαν.

Καὶ ὀπισθεν τοῦ Θεάτρου, ἐκεῖ περίπου ὅπου ὑψοῦτο ἡ περίφημος Πόρτα-Ρεῖλα, ἡ

κατσαφισθεῖσα διὰ τὴν ἀνοίξῃ ὁ δρόμος, εἰς τὸ ἄκρον μικρᾶς κομποτάτης δένδροστοιχίας ἔχει τὸ ἐργαστήριον τοῦ ὁ Γαλλινᾶς. Μᾶλλον μουσεῖον παρὰ ἐργαστήριον. Διότι ὁ Γαλλινᾶς ἐργάζεται εἰς τὸ ὑπαιθρον, εἰς τὰς ἐξοχὰς ὅπου πηγαίνει μὲ τὸ ἀμαξάκι του συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν ὠραίαν σύζυγον ἢ ὁποῖα τὸν λατρεύει. Ὅλη ἡ ἀπαλή, ἡ ἀβρά, ἡ διαφανὴς κερκυραϊκὴ φύσις ἐπέρασεν ἀπὸ τοὺς πίνακας τοῦ Γαλλινᾶ καὶ σκορπίζεται εἰς τὴν Εὐρώπην ὅπου αἱ ἐκθέσεις τοῦ Κερκυραίου καλλιτέχνου σημειώ- νουν ἀξάνουσαν διαρκῶς ἐπιτυχίαν. Ὁ καλλιτέχνης καὶ ἡ νῆσος εἶναι σφιχτὰ συνδεδεμένοι καὶ εὐγνώμονες μεταξύ των.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΛΗΚΥΘΟΝ

Ὡς πότε, τῆς θολῆς χορδῆς τῆς λύρας μου θὰ κρούῃς,
Ψυχῇ, ντυμένη τῆς αὐγῆς τὸ χρῶμα;
Ποῦ κλαῖς κι' ὅποταν εἰς τὸν νασμὸ τῆς Ἰπποκρήνης λούῃς
Τὸ διάφανο κι' ἀσύλληπτό σου σῶμα.

Καὶ μὲς εἰς τῆς νύχτες τῆς ὑγρῆς, ποῦ ὁ οὐρανὸς μοῦ λέει
Τὰ ἱερά του μυστικά εἰς τὸ ἀντί μου,
Καὶ τότε νύθω μέσα μου τὸ δάκρυ σου νὰ ρέῃ,
Περίλυπη κι' ἀνήσυχη ψυχῇ μου.

Μὰ ὅπου κινῶ πάω, τοῦ πόνου σου βογγάει σιμά μου ἡ μπόρα,
Αἰχμάλωτος τῆς γῆς καὶ τῶν στοιχείων,
Καὶ ἡ χαμένες μου χαρὲς γίνονται θλίψεις τώρα
Σ' τὴν ἄσωση πηγῇ σου τῶν δακρύων.

Γιὰ τὴν ζωὴ σου εἰς τὴν ζωὴ πάντα βαθεῖα θλιμμένη
Βοήμαν σιμά σου θάνατον ἢ αἶψες τοῦ Ζεφύρου
Κι' ἀπὸ τὸ νέκταρ, ὃ ψυχῇ, τοῦ πόνου μεθυσμένη
Νὰ λικνισθῶ μὲ ἀφῆσες μες εἰς τοὺς παλμοὺς τοῦ ἀπείρου.

Ὡχ, ὑφασμένη μὲ ὄνειρα σὲ δύχτια χωματένια,
Σ' ἓνα κλωνάρι ἀδύνατο τοῦ πρίνου στηριγμένη,
Σ' τῶν σπλάγγων μου τὰ τριόβαντα σκορπᾶς τώρα τὴν ἔννοια
Ἀφοῦ κ' ἐσὲ τὸ πέλαγος τῆς λησμονιᾶς προσμένει.

Τὸ κῆμα σου τ' δλάφριστο εἰς τὰ σύνεφα μὲ ὑψώνει
Μεγάλο καὶ στυγνὸ σὰν τ' ὄνειρό μου,
Κ' ἓνας δεσμός, Ὡκεανέ, κρυφὸς θὰ μᾶς ἐνώνη
Γιὰ νὰ βουίξῃς ἔτσι εἰς τὸ πλευρό μου.

Σῶπα, καὶ θάρρω πλάγι σου νὰ κοιμηθοῦμε ἀντάμα
Σ' τὴν ὑστερῆ τὴν ἐκπνοὴ τοῦ χρόνου!
Γιατὶ κι' οἱ δύο μας χύνουμε τριγύρω μας τὸ κλᾶμα
Ἀπ' τὴν ἀστείρευτες πηγῆς τοῦ πόνου.

Θυμᾶσαι; σοῦ εἶπα πῶς βραχὺ θὲ νὰ εἶνε τ' ὄνειρό μας,
Βραχὺ, σὰν νύχιον δράμα, ποῦ ἡ χαρηνγῆ ἀφανίζει,
Καὶ μοῦ εἶπες—Ὅχι, τ' ὄνειρο θὰ μένη εἰς τὸ πλευρό μας,
Τὸν πόνου τῆς ἀγάπης μας γλυκὰ ν' ἀποκοιμίζῃ—.

Μὰ ἐγὼ ποῦ εἶδα εἰς τὴν ζωὴ ὅσα δὲν εἶδαν ἄλλοι
Καὶ ποῦ βαθεῖα μ' ἐδώκευσε τῶν θλίψεων ὁ πόνος
Σ' τὰ φροῦδα λόγια ἐγέλασα κι' ὠημένα ἐπῆρα πάλι
Περίλυπος τὸν δρόμο μου, ὅπως καὶ πρῶτα, μόνος.

Ὡ σὺ, ἔξοχον ὄνειρον, ποῦ τ' ἄλλα ὄνειρα σβύνεις
Μὲ φῶτα ἀπὸ φωτιὰ πλημμυρισμένα,
Καὶ εἰς τὴν ψυχῇ μου τὴν ὀργῆ τῶν οὐρανῶν πρᾶνεις,
Πολύμνια, ποῦ ἐθροήνησα γιὰ Σένα.

Μὲς εἰς τὰ πικρὰ φυλλώματα ποῦ κελαιοῦν τ' ἀηδόνια
Καὶ μοῦ ξυπνοῦν τὸν κοιμισμένο πόνου,
Μυσταγωγὸς σου θραύω πιά μὲ τὰ ξερὰ τὰ κλώνια
Ὅτι μὲ δένει ἀκόμα μὲ τὸν χρόνο.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

παραλαβόντες και την ναυτικήν ένδουμασίαν, οι δε Έλληνες την άλβανικήν παρά των Άλβανών ως μάλλον άνεπτυγμένοι. Το ότι δε οι Άλβανοί ούτοι έδιδάχθησαν την ναυτικήν παρά των Έλλήνων ως μισθωτοί πλουσιών Έλλήνων καραβοκυραίων, ουδέμία άμφισβολία, καθ' όσον ό άλβανικός λαός ουδέποτε ήδυνήθη να ίδρύσκη μέχρι σήμερα άλβανικήν ναυτιλίαν, άν και μέγα μέρος της Άλβανίας περιβρέχεται υπό της Άδριατικής θαλάσσης, άν και ή παράλιος αυτή Άλβανία εύρίσκεται μεταξύ των ναυτικότερων λαών του κόσμου, των Δαλματών, των Ιταλών και των Έλλήνων.

Ίσως ήδύνατο να ειπή τις, ότι ή βράκα ήτο τό ναυτικόν της εποχής ένδυμα. Πολύ καλά, άλλ' ό θήλυς κόσμος των νήσων τούτων, όστις δέν κατεγίνετο εις τά ναυτικά, διατί ήλλαξε την πάσιγνωστον άλβανικήν περιβολήν προς τά γνωστά γυναικεία φορέματα, τά ύδραιώτικα;

Έάν ό κ. Ααμπρυνίδης φρονή τό εναντίον, δέν έχει να μάς ειπή ή ότι οι Άλβανοί μετήρχοντο τόν ναυτικόν έν ταις κορυφαίς και έντός των κοιλάδων των όρέων της Άλβανίας, και ότι εισβαλόντες εις την Έλλάδα, έφερον έπ' ώμου και τά καράβια των, έξωθεν μόν φορούντες την φουστανέλλαν, έσωθη δε την βράκαν!

Έάν ύπάρχη χώρα, έν ή τό ένθικόν αίσθημα έχει εκπέσει σήμερα, έν έν ουδέμιā άλλη, αυτή είναι ή Έλλάς. Ό σημερινός Έλλην, έν μη μετ' εύχαριστήσεως, άλλ' ούτε και μετά δυσαρεσκείας άκούει παρά ξένων και Έλλήνων, ότι δέν είναι Έλλην, αλλά Φράγκος, Άλβανός, Σλαβός, Άδιγγανός και ό,τι άλλο. Τούτο είναι σημεϊόν των καιρών, ότι βαίνομεν μοιρολατρικώς προς την καταστροφήν, χωρίς να τό έννοώμεν. Έξ όλων των περιοίκων λαών μόνον οι Έλληνες στερούμεθα σήμερα ένθικου φανατισμού, οι όφείλοντες να σεβώμεθα περισσότερο την καταγωγήν μας. Ό ύπέρ πάντας ήμās περισσότερο πονέσας δια την σημερινήν κατάστασιν Πρόεδρος της Έταιρείας του Έλληνισμου κ. Ν. Καζάκης, έν τινι των ένθικων αυτού διαλέξεων περί Μακεδονίας, έρηξε κραυγήν, συστήσας τό ένθικόν μίσος κατά των επιβουλευόντων τά ένθικά ήμών δίκαια. Έγώ, ζητώ κατί όλιγότερον: την αγάπην προς τά ένθικά ήμών δίκαια, προς τό ένθικόν ήμών όνομα, προς την ένθικήν ήμών καταγωγήν. Έχοντες τό ύψιστον προνόμιον του κόσμου να είμεθα Έλληνες, δέν πρέπει να καταδεχώμεθα να μάς λέγουν, να μάς συκοφαντούν έστω και ως απογόνους βασιλέων μη Έλλήνων! Οι Ρωμοῦνοι, κράμα

των βαρβαρικότερων νομάδων λαών του κόσμου, κυχώνται δια τόν ένθισμόν των! Οι Βούλγαροι άπόγονοι άγρίου μογγολικού φύλου και άμεσώτερον των Κρούμων και των Σκυλλογιάννηδων, έπαίρονται επί τη τοιαύτη καταγωγή των! Το ίδιον και οι Άλβανοί, όστινες και σήμεραν άκόμη ούτε ένθικήν ιστορίαν έχουν, ούτε γράμματα, ούτε ένθικήν ύπόστασιν, δουλεύοντες την Τουρκίαν ως μισθοφόροι επί ζημία της έναντων ένθικότητας: ό δε Τούρκος, έρωτώμενος, εάν είναι Τούρκος, άποκρίνεται άγερώς:

— Δόξα τῷ Θεῷ. Τούρκος είμαι! (Άλλά σιούκιουο, Όσμανλήιμ).

Ός σημεϊόν των καιρών πρέπει να θεωρηθῆ ή κατέχουσα ήμās άπραδειγμάτιστος επιείκεια προς τους άδικούντας την Πατρίδα και τά κοινά. Ό λιποτάκτης του στρατού, οι διάφοροι Άποστολάκοι δημόσιοι ταμιαί, οι διάφοροι δολοφόνοι Μίχηδες άξιούνται της περιθάψεως ή της συμπαθείας του καινού: «ό καημένος». Δέν έμάθομεν άκόμη έν τη χώρα τάντη να θεωρώμεν και άτομικόν έχθρόν πάντα άδικούντα τό Κοινόν ή την Πατρίδα. Απωλέσαμε πάλ ένθικόν ιδανικόν. Θέλοντες να είπωμεν, ότι είμεθα τίμιοι ή γενναίοι, λέγομεν:

— «Έγώ, είμαι Άρβανίτης»!

Θέλοντες δε να θανατώσωμεν ελληνικήν τινα καλλονήν, ήνπερ οι φίλοι μας Ιταλοί χαρακτηρίζουσι με τās λέξεις «tipo greco» λέγομεν:

— Γυναίκα βλάχα!

Ευτύχημα δια τόν συγγραφέα του έξ' ου έλάβομεν άφορμήν να γράψωμεν πάντα τ' άνωτέρω δημοσιεύματος, ότι τυγχάνει Έλλην, ή τουλάχιστον πολίτης της νεωτέρας Ελλάδος άλλως, εάν ήτο τουλάχιστον Ρωμοῦνος, θα έλάμβανε την τύχην του Λαζαρέσκου Λεκάντα, άλλοτε Διευθυντού του έν Ιωαννίνους προπαγανδικου ρωμουτικού γυμνασιου, όστις, διότι έτόλμησε να γράψη, ότι ή Ρωμουσία ουδέν κέκτηται έν Μακεδονία, Άλβανία και Ηπειρώ θετικόν κεφάλαιον, και ότι δέον να συνεννοηθῆ μετά των Έλλήνων, προς ους άποκλίνουσι πάντες οι αυτόθι λεγόμενοι Κουτσόβλαχοι, (εκτός των έμμίσθων της ρωμουτικής Προπαγάνδας, όστινες θα όμολογώσιν έναντους Ρωμοῦνους, έφ' όσον θα λαμβάνωσι παρὰ της Προπαγάνδας τόν μισθόν των, μεταπηδώντες δε εις τās τάξεις των Έλλήνων, εύθως ως παύση ή μισθοδοσία των) έφρονεύθη έν τινι καφενεῖῳ του Βουκουρεστίου υπό τινος Ρωμοῦνου, άθωωθέντος πανηγυρικώς υπό του δικαστηρίου μετά ταῦτα, χαρα-

κτηισθείσης της πράξεός του ως ένθικής!

Καίτοι δ' έν Μακεδονία δέν ύπάρχουσι ή έξωνημένα τινά ρωμουτικά κεφάλαια, έν τούτοις ή ρωμουτική Κυβέρνησις κατώρθωσε να διδάξη εις τόν λαόν της, ότι ή Μακεδονία άποτελεί μέρος της Μεγάλης Ρωμουσίας, και οὔαι εις τόν τολμήσοντα να ειπή τό εναντίον! Από τοιαύτης άπόψεως ζηλεύω και τόν φόνον του Λεκάντα και την άθωωτικήν άπόφασιν του ρωμουτικού δικαστηρίου. Η σημερινή Έλλάς ως λάβη μαθήματα ένθισμού τουλάχιστον παρὰ των Ρωμοῦνων!

Έχομεν άνάγκην ένθικής κατηγήσεως, ένθικου έγωΐσμου, ένθικου φανατισμού, ένθικου

μίσους, ως έδίδαξεν ό Πρόεδρος της Έταιρείας του Έλληνισμου κ. Καζάκης, και ουδέ δύναμεθα να καταστῶμεν ποτε ένθικώς υγιείς, εάν δέν άποκτήσωμεν τόν ένθικόν έγωΐσμόν και τό ένθικόν μίσος. Τότε, και δη τότε μόνον δέν θα βλέπωσι τό φῶς δημοσιεύματα ως τό περιού ό λόγος, και πολλά άλλα ύπάρχοντα δυστυχώς, οι δε τυχόν δρᾶσται τοιούτων άντεθνικών συγγραφών θα επισύρωσι καθ' έαυτών σκληράν την ένθικήν αγανάκτησιν του ελληνικού λαού. Τότε μόνον θα δύναμεθα να είπωμεν, ότι έμορφώθημεν ένθικώς και ότι κατέστημεν άξιοι να διεκδικήσωμεν την ένθικήν ήμών κληρονομίαν.

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΔΥΟ ΔΑΚΡΥΑ

I

Γύρω στο καλοΐσκιοτο τραπέζι στα πράσινα βάρη του κήπου του σπιτιού μας εκάλεσα προχθές, τις άπόκριες, τους φίλους μου με τις φιλενάδες των σε γλέντι. Τα ποτήρια ήσαν γεμάτα κρασί, οι καρδιές ξεχειλίζαν από την χαρά της ζωής κι άπάνω στα μαλλιά μας είχαμε πλέξει όλοι μενεξέδες και ρόδα.

Γελώντας προσκαλέσαμε με σπονδές στο ξεφάντωμα τους θεούς. Ένα φίλι έχυθήκε γύρω μας. Κι έννοιώσαμε, έξύπνησαν από τόν πέτρινον ύπνο των οι Μεγάλοι θεοί κι εκάτέβηκαν χαρούμενοι από τις μετόπες και τά διαζώματα του Παρθενώνος κ' είχαν σταθεί χαμογελώντας άθώρητοι άποπάνω μας.

Κι έγερναν όμορφες όμορφες οι γυναίκες με βλέφαρα άργονκίνητα από τό άνάλαφρο χάδι του Διόνυσου κι έμιλούσαν κρυφά με τους αγαπημένους των — κι εκοκκινίζαν. Το τραγουδι άναψε στα χείλη μας κόρης κ' ή φλόγα διαδόθηκε σ' όλα τά χείλη κι όλοι σηκώθηκαν κι επέλεξαν με τά κορμιά των ένα παναρμόνιο χορό κάτω από τά μεγάλα τά καλοΐσκιοτα δεντρά.

Η αγάπη μου έγυρε κι έννοιωσα μυρωδιά ρόδων και μενεξέδων και μούπε:

— Σήκω να χορέψης κι Έσύ.

Και μ' έπιασε από τό χέρι και μ' έγυρε στον χορό.

Η νύχτα ήρθε κι εκείνη στο γλέντι κι έβροχη τους άλλους θεούς.

Και μούπαν οι φίλοι μου:

— Αφινέ την. Μήν άνάψεις φῶς.

Και οι φιλενάδες μας δέν έμιλήσαν. Τα άστρα χαμογέλασαν άποπάνω μας κι ό νυχτερινός μπάτης έπέρασε άπάνω από τά κεφάλια μας κι άργονκίνησε τά λουλουδένια στεφάνια. Κι έτραγουδοῦσαν όλοι κι έγχευαν όλοι μαζί, πιασμένοι από τό χέρι.

Εκότταξα την Άγάπη μου κι έχαμογέλασε εκείνη κι αναστέναζε λίγο κι εκοκκινίσε. Κι έσκυψε τό κεφάλι σαν να μούλεγε ναι. . .

Κι έμένα ήταν ό νοῦς μου σ' ένα πανώρητο άρχαίο λαγήνι που είδα κάμποσα χρόνια τώρα — πῶς μούρθε πάλι στον νοῦ!

Απάνω του γύρω τριγύρω, ντυμένοι μαῦρο χρώμα, άντρες όμορφοι και δυνατοί και νέοι τρυφεροί κι όλόγυμνοι και γυναίκες μ' εύλύγιστα κι άρμονικώτατα κορμιά — έγερναν γύρω, τριγύρω, άπάνω στο λαγήνι τόν χορό. Τα μαλλιά και τά μέτωπα σφιχτοφιλιούνταν από λουλουδένια στεφάνια — ρόδα και μενεξέδες. Ό θρίαμβος της ζωής λαμποκοπούσεν άπάνω στα κορμιά των — σαν ήλιος.

Κι έσυλλογούμουν, έσυλλογούμουν: Πόσα χείλη κόκκινα, κατακόκκινα, θάπτιαν από κείνο τό λαγήνι — πόσα χείλη σαπημένα τώρα. . .

II

Σάν την βασιλοπούλα του παραμυθιού κάθε Σου λέξη πανώρητα μπαίνει μέσα μου και στα χέρια της κρατεί τά κλειδιά των στοχασμών και

προχωρεί κι ανοίγει, κι ανοίγει όλες τις πόρτες τις διπλοκλειδωτές και ξεχασμένες των άραχνιασμένων παλατιών...

Προχθές το βράδυ — θυμάσαι; γνοιζαμε από το βουνό. Στα χέρια σου κρατούσες κυκλαμίες κι ακουμπισμένη άπάνω μου προχωρούσες άγάλια, άγάλια, κυττώντας το ήλιόγεμα.

Έσταθήκες μια στιγμή, ανέπνευσες βαθειά την ψυχή του βουνού — την παρθένα μυρωδιά του θύμου — και μούπες:

— Ξέρεις τί ήθελα τώρα; ψωμί. Μελαψό ψωμί.

Κι έγέλασες το όμορφο, το άσημένο γέλιο κι έπροχώρησες πάλι άξέγνοια και δέν έθυμούσουν πλειά.

Κι εγώ δέν έμίλησα. Έσκυψα κι ένοιωθα την φωνή σου να μπαίνει σαν την βασιλοπούλα του παραμυθιού στην ψυχή μου και ν' άνοίγει και ν' άνοίγει...

Και είδα τη Ζωή μεστωμένη να ύψώνεται σαν δρυς άπάνω στον κάμπο. Και τα κάτασρα χωριά που κρέμονται στα πλάγια του βουνού και κάτω τις πράσινες, τις λικωμένες ρηματιές. Και είδα τα φτωχικά τα ήρεμα σπιτάκια και τον καπνόν άκίνητον άπάνω στη στέγη και την χωριατοπούλα την όμορφη και ήλιοφιλημένη με γυμνά μπράτσα να βγάινε το ψωμί το μελαψό και μυρισμένο από τον μικρό

φούρνο του σπιτιού και τα παιδάκια γύρω με τα μεγάλα μάτια ν' άπλώνουν τα χεράκια των και ν' άνοίγουν το στόμα και τη γριά μάννα στο χαμηλό κατώφλι να κλώθει πολυλογούσα και γλυκόγελη τα προικιά της όμορφης και ήλιοφιλημένης.

Και ή βασιλοπούλα προχωρούσε, προχωρούσε μέσα στην ψυχή μου.

Και είδα ξανά το μικρό καμπαναριό μέσα στα κυπαρίσσια και τα σκυφτά μέτωπα τα όργωμένα από την κούραση μέσα στο εκκλησάκι και τις ψαλμοφθίες να ντύνονται με λιβάνι και ν' ανεβαίνουν μπροστά στις Παναγίες τις χλωμές και γύρω-τριγύρω στα δεντρά, τρεμουλιαστή στα φύλλα, χαδεντική άπάνω στις στέγες των χαμηλών σπιτιών, σιγανή κι άργοκυλούσα κάτω στον κάμπο και παραπονιάρισα μέσα βαθειά στην ψυχή μου άκουσα ξανά την όμορφη, την άπόμακρη, που τη θαρρούσα οβυσμένη, φωνή της καμπάνας του μικρού μικρού χωριού, στα σπερνά, το σαββατόβραδο...

Έσ' άπήγαινες άγάλια, άγάλια κυττώντας το ήλιόγεμα. Κι εγώ έβλεπα μέσα μου όλα τα πράσινα που είδα στη ζωή μου και Σ' ένοιωθα κοντά μου, ακουμπισμένη δλη άπάνω μου κι έχαμογελούσα. Και στις βασιλοπούλες τις όμορφες έχαμογελούσα και σ' άραχνιασμένα παλάτια...

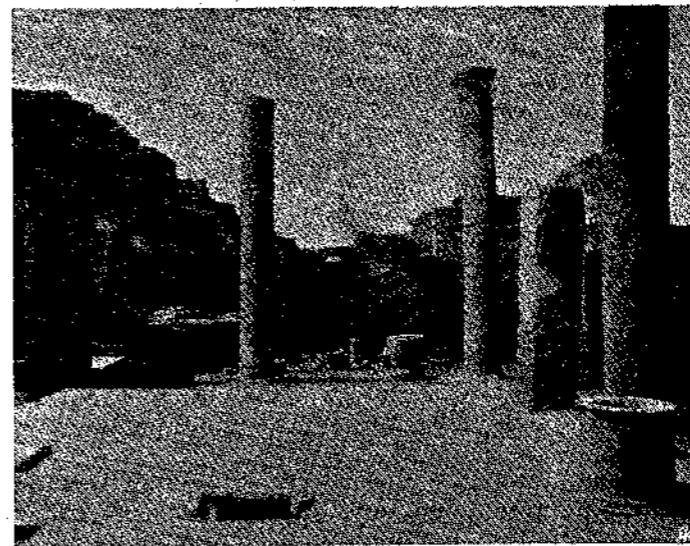
ΚΑΡΜΑ ΝΙΡΒΑΜΗ

Ο ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΔΗΛΩΝ

Είναι γνωστόν ότι αι άρχαιολογικαι άνασκαφαι αι επιχειρηθεισαι από τινων έτών υπό της έν Αθήναις Γαλλικής Σχολής εις την νήσον Δήλον έφεραν εις φώς σύνολον οικοδομημάτων αρκετά επιβάλλον. Καί κατ' άρχάς μόν αι άνασκαφαι περιωρίζοντο εις το τέμενος του Απολλωνος. Από του 1903 όμως αι έργασιαί, υπό την άκάματον διεύθυνσιν του κ. Holléaux, διευθυντου της Γαλλικής Σχολής, έσχον ως κύριον σκοπόν την εκκαθάρισιν αυτής της πόλεως της Δήλου, ή όποια περιβάλλει το ήερόν, ή όποια ζώσα υπό την προστασίαν του θεού, και κατά τον ΙΙον και ΙΙον αιώνα π. Χ., έσχεν λαμπράν περίοδον ευημερίας. Όλα τα τμήματα της πόλεως, οι δρόμοι, τα σπιτια που κατόικουν άλλοτε οι Δήλιοι, άποχωρίζονται όλίγον κατ' όλίγον από τα χώματα που επί αιώνας τα

εκάλυπταν. Και ούτως δλόκληρος άρχαία έλληνική πόλις, αντίζηλος της τόσον φημισθείσης Πομπητίας, αναδύεται και παρουσιάζεται εις τα μάτια του ταξειδιώτου εις την πετρώδη νήσον της Δήλου.

Κατά την διάρκειαν των άνασκαφών, εύρον εις τους οίκους τους χρησιμεύοντας προς κατοικίαν, εις τας άποθήκας, και τα καπηλεία τα εδρισκομένα εις τας δύο πλευράς των οδών, μέγαν αριθμόν αντικειμένων, άναγομένων εις την έπίπλωσιν της κατοικίας έν Δήλω ή άνηκόντων εις χρήσεις της καθημερινής ζωής. Όλα αυτά τα ταπεινά εδρήματα, περι των όποιων ιδίως θα άσχοληθώμεν εις την μελέτην αυτήν, ότι έχρησίμευε εις την έσωτερικήν διαρρύθμισιν των κατοικιών, τραπέζια, οικιακά σκεύη, έλαιοτριβεία, μύλοι, πήλινα σκεύη του μαγει-

Εικόνα 1

ρείου, χρειώδη του καλλωπισμού κ.τ.λ., όλα αυτά έχουν συλλεχθή με πολλήν προσοχήν. Και δέν πρέπει να υποθέση κανείς πως δλη αυτή ή έργασία υπήρξεν άνωφελής και χωρίς ένδιαφέρον. Άπ' έναντίας, μόνον από τα μικρά αυτά μνημεία ήμπορούμεν να σχηματίσωμεν άκριβή και άληθή ιδέαν τί ήτο ή άρχαία ζωή. Επί πολλόν καιρόν ή προσοχή όλων ήτο έστραμμένη άποκλειστικώς επί των ναών, και των δημοσίων κτιρίων των άρχαίων Έλλήνων, εύρίσκοντο έν έκστάσει προ της πλαστικής ωραιότητος των έργων των, αλλά δέν ήθελαν σχεδόν να φαντασθούν, πως και αυτοί οι άνθρωποι κατόκησαν εις σπιτια άνάλογα με τα ιδικά μας, και ότι είχαν ανάγκην όλων των μικρών εκείνων αντικειμένων, τα όποια χρησιμοποιούνται άκόμη εις τον καθημερινόν μας βίον. Άναμφιβόλως εις την Ιταλίαν, αι άνασκαφαι της Πομπητίας έφώτισαν, κατά τρόπον αρκετά ίκανοποιητικόν, όλον αυτό το μέρος της ιδιωτικής ζωής των άρχαίων, άλλ' έλειπεν εισέτι έν Έλλάδι άνασκαφή ίσης σπουδαιότητος. Εις την Πριήνην, επί της παραλίας της Μ. Ασίας, εις την Θήραν έν των Κυκλάδων, είναι άλήθεια πως τελευταίον εκάδάρισαν μερικάς έλληνιστικώς πόλεις, αλλά τα μνημεία τα εύρεθέντα εκεί και άναγόμενα εις τον ιδιωτικόν βίον είναι έλάχιστα. Δι' όλα αυτά αι άνασκαφαι της Δήλου, όπου τα αντικείμενα της οικιακής χρήσεως εύρέθησαν και συνελέχθησαν έν άφθονίω, είναι υπό την ιδιαιτέραν αυτήν έποψιν, μεγάλου ένδιαφέροντος.

κειμένων τοιαύτης φύσεως εις την Δήλον. Ητο γνωστόν ότι το εμπόριον του λιμένος αυτού κατά το τέλος της Έλληνιστικής έποχής και κατά τους πρώτους χρόνους της Ρωμαϊκής κατακτήσεως, ήτο πολύ άνεπτυγμένον και ότι από τας εύρυχώρους άποθήκας της νήσου, όπου συνεκεντρούντο τα έμπορεύματα όλης της Άνατολής, ήρχοντο και έρομηθεύοντο οι Ρωμαίοι έμποροι. Τα άρχαία κείμενα υπερεγκωμιάζον επίσης τον ορείχαλκον της Δήλου, από τον όποιον έχυναν εις αυτήν την νήσον κλίνας και υποστηρίγματα τραπεζών άναφέρουν δέ άκόμη και πλείστα έργαστήρια κεραμευτικής πάντα έπιμαρτυρούν ότι ή βιομηχανία ήτο έξ ίσου άνεπτυγμένη προς το εμπόριον. Ητο λοιπόν φυσικώτατον μερικά των αντικειμένων αυτών ότι διετηρήθησαν μέχρις ήμών.

Κάθε οικία εις την Δήλον, (είκων 1) όπως όλα αι οικίαι της έλληνιστικής έποχής άπηρτίζετο από μίαν κεντρικήν τετράγωνον αυλήν, συνήθως περιτριγυριζομένην εις τας τέσσαρας πλευράς της από κίονας, οι όποιοι υπεβάσταζαν έξωστην έκτεινόμενον δι' δλοκλήρου του άνω πατώματος. Εις την αυλήν αυτήν με έλεύθερον τον ουρανόν, έδιδον όλα τα διαμερίσματα της κατοικίας: τα δωμάτια του ύπνου, το μαγειρείον, αι αίθουσαι της υποδοχής και τα άλλα. Το έδαφος της αυλής καθώς και των διαμερισμάτων ήτο πλακόστρωτον, πολλάκις δέ έποικίλλετο με μωσαϊκά ζωηρών χρωμάτων εις τους τοίχους έπιχρίσματα χρωματισμένα άπομιμού-

μενα τὰς ποικιλοχρόους μαρμαρίνας πλάκας τῶν ἑλληνιστικῶν ἀνακτόρων, διαζώματα μὲ ἔγκαρπα, πρόσωπα πολλὰ ὁμοῦ καταγινόμενα εἰς διαφόρους ἀσχολίας καὶ διάφορα ἄλλα διαζώματα ὡσεὶ ἀνάγλυπτα συνέρχον εἰς τὸν ἐσωτερικὸν στολισμὸν. Πανταχοῦ ἦτο σκορπισμένος πλοῦτος χρωμάτων τόσον πολὺ ἀμιλλώμενος μὲ τὸν εὐθυμον καὶ ζωηρὸν ἑλληνικὸν ἥλιον, μὲ τὸ κυανοῦν τῆς θαλάσσης, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν Δῆλον ἔχει κἀνεὶς ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τοῦ εἰς ὄλα τὰ μέρη τῆς πόλεως. Μέσα λοιπὸν εἰς τοῦτο τὸ περιβάλλον θὰ ἐξετάσωμεν ἔν ὄλα τὰ οἰκιακὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα διετηρήθησαν.

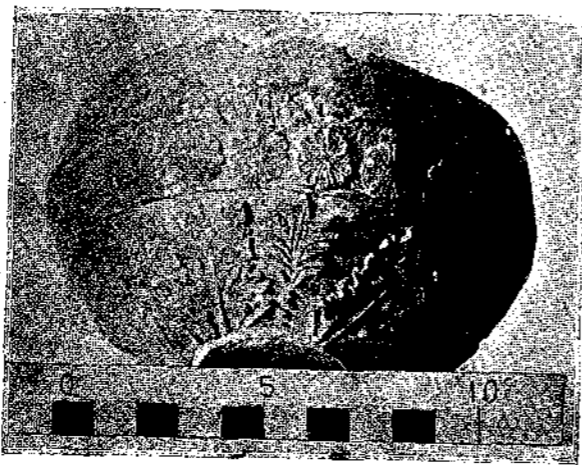
Καὶ θὰ ἀρχίσωμεν τὴν ἐξέτασιν μας ἀπὸ τὰ εὐρήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς καθημερινῆς τροφῆς.

Διάφορα ἐργαλεῖα ἐχρησίμευαν διὰ νὰ ἀλέσουν τὸν σῖτον! Μερικοὶ μύλοι ἀπὸ λάβαν, ἀπαρτιζόμενοι ἀπὸ δύο τεμάχια, ὧν τὸ ἐν στρεφόμενον ἐπὶ τοῦ ἑτέρου συνέτριβεν διὰ τῆς προσάψεως τοὺς παρενθεμένους κόκκους τοῦ σίτου ἐγκαθιδρυμένοι εἰς ὄρισμένον μέρος τοῦ οἴκου, ἐστρέφοντο διὰ τῶν χειρῶν δούλων, τῶν ὁποίων τὰ πόδια ἔχουν ἀφήσει ἐπὶ τοῦ πλακοστρώτου ἔδῳ κ' ἐκεῖ ἔγνη φθορᾶς. Ἀλλαχοῦ πάλιν μεγάλα πέτρινα ἰγδία, τῶν ὁποίων τὸ σχῆμα εὐρίσκεται εἰσέτι ἐν χρήσει ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας· μικρὰς σκουτέλες (τριβλία) μὲ αὐτιά ἀπὸ μάρμαρον ἢ λάβαν, ἐχρησίμευαν ἀκόμη διὰ κοπάνισμα τῆ βοήθειᾶ γουδοχειοῦ, ἔχοντος τὸ σχῆμα ἀνθρωπίνου δακτύλου κυρτωμένου, κόκκων ἢ ἄλλων μαγειρικῶν ὑλῶν ἀπλαῖ τέλος πλάκες ἀπὸ λάβαν, ἐπὶ τῆς ραβδωτῆς ἐπιφανείας τῶν ὁποίων ἐσποῦσαν τοὺς κόκκους μὲ πέτραν, ὄργανον χονδροειδές, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζοντο οἱ πρωτογενεῖς πληθυσμοὶ, καὶ τὸ ὁποῖον ἀπαντᾶται ἀκόμη εἰς μερικὰς νεωτέρας φυλάς ἀπολιτίστους.

Ὅχι ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρουσα ἦτο ἡ παρασκευὴ τοῦ ἐλαίου. Ἐξέθλιβον τὸ ἐλαῖον ἀπὸ ἐλαίας μέσα εἰς μεγάλα πιεστήρια, τῶν ὁποίων τὸ ξύλινον ἀνώτερον μέρος ἦτο καθισμένον εἰς μέγαλον λίθινον κυβικὸν ὄγκον. Τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ λίθου αὐτοῦ ἐπεριτριγυρίζετο ἀπὸ ἓνα βαθύλωμα, εἶδος αὐλακίου, καταλήγον εἰς στόμιον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔτρεχε τὸ λάδι. Εἰς μερικὰς κατοικίας τῆς Δήλου ὑπῆρχον ἰδιαίτερα διαμερίσματα προωρισμένα διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοιοῦτων πιεστηρίων ἦσαν τὰ ἐλαιουργεῖα, ὅπου μέσα εἰς χωμάτινα πιθάρια διεφύλαττον τὸ ἐλαῖον. Πολὺ συχνὰ ὅμως ὅπως καὶ ὁ οἶνος,

ἐναποθηκεύετο καὶ μέσα εἰς μεγάλους ἀμφορεῖς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους εὐρέθησαν ἐν ἀφθονίᾳ εἰς κατοικίας καὶ καπηλεία τῆς νήσου.

Συνήθη δοχεῖα πῆλινα τῶν ὁποίων τὸ σχῆμα ποικίλλει πολὺ, χύτρος, στάμνες, κοῦπες, ἀγγεῖα διαφόρου μεγέθους ἀπήρτιζαν τὰ σκεύη τοῦ μαγειρίου καὶ τοῦ τραπέζιου. Εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χονδροειδῆ καὶ ἄκοσμα, ἀπαράλλακτα ὅπως τὰ σημερινὰ ταπεινὰ πῆλινα σκεύη τῶν οἰκοκυρῶν. Κάποτε ἐν τούτοις διάφορα ἀνάγλυπτα κοσμήματα τὰ στολιζόν. Μεταξὺ ἄλλων ποτήρια, συνήθους τύπου, γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μεγαρικοὶ κώθωνες», διότι συχνάτατα εὐρέθησαν εἰς Μέγαρον, ἐξωτερικῶς στολισμένα μὲ χάριν, μὲ ἀνθρωπίνας μορφὰς ἢ μὲ φυτὰ, τῶν ὁποίων τὰ φύλλα εἶναι κομψότατα χαραγμένα. (εἰκ. 2) Καὶ διάφοροι οἶνα-

Εἰκὼν 2.

φόροι στάμνοι, ἐπὶ τῆς κοιλίας τῶν ὁποίων ἦσαν ἐφηρμοσμένα προέχοντα διάφορα σχέδια.

Αἱ τροφαὶ ἐπῆνοντο ἐπὶ μεγάλων πηλίνων πυραύνων μὲ σχῆμα κομφόν, εὐρεθέντων εἰς μέγαν ἀριθμὸν. Ἐχουν πλουσιωτάτην διακόσμησιν τῆς ἐποχῆς: ἔγκαρπα, μαιάνδρους, λημνίσκους κ.τ.λ. Ἡ χύτρα ἐστηρίζετο ἐπὶ τριῶν ὑποστηριγμάτων μὲ προσωπίδας διαφόρων τύπων, σχῆμα γενειοφόρων κεφαλῶν ἐπάνω ἀπὸ τὴν φωτιά, ἢ ὁποῖα εὐρίσκειτο εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ κυλίνδρου, τὸ σῶμα τοῦ πυραύνου μέσα εἰς ἓνα τρυπητό, ἀπὸ τῆς τρύπης τοῦ ὁποῖου ἔπεφτεν ἢ στάχτη. Οἱ πύρανοι αὐτοὶ ἐχρησίμευον ἐπίσης, ἐν καιρῷ ψύχους, καὶ πρὸς θέρμανσιν τῶν διαφόρων δωματίων. Τὰ σημερινὰ ἑλληνικὰ μαγκάλια ἀναπαριστάνουν τὸν τύπον ἀπλοποιημένον.

Θὰ ἀναφέρωμεν ἀκόμη τὰς μικρὰς πηλίνας σφραγίδας ἀπὸ ὀπτὴν γῆν, διὰ τῶν ὁποίων ἐσφράγιζαν τὰ γλυκίσματα τὰ παρασκευαζόμενα διὰ τὰς ἐορτάς, συνήθεια διασωθεῖσα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Θὰ ἐπεξετινόμεθα ἐπὶ πολὺ ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἀναφέρωμεν ὄλα τὰ ἀντικείμενα τὰ χρησιμοποιούμενα εἰς τὴν μαγειρικὴν ἐν Δήλῳ. Ἄλλὰ δὲν θὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὰ τῆς ὑπηρεσίας. Εἰσελθόμεν εἰς τὰ διαμερίσματα τὰ χρησιμοποιούμενα πρὸς κατοικίαν. Ἡμποροῦμεν νὰ σχηματίσωμεν ἀκριβῆ ἰδέαν πῶς ἦσαν ἐπιπλωμένα; Ἀτυχεῶς τὰ ἐπιπλα ἦσαν ξύλινα καὶ ἦτο ἐπιπλωμενὸν νὰ μὴ ἀνθέξουν εἰς τὴν καταστροφὴν. Ἐχουν ὄλα μεταβληθῆ εἰς κόνιν, μὴ ἀφήσαντα παρὰ τεμάχια τινὰ ὀρειχάλκινα, ἢ ἀπὸ ὄστου, μὲ τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐπενδυμένα τὰ ἐπιπλα. Αἱ κλίνας, τὰ καθίσματα, τὰ κιβώτια, τὰ ἀρμάρια, αἱ ξύλινοι τράπεζαι, ὄλα αὐτὰ ἐχάθησαν εἰς τὴν Δῆλον. Ἡ ἀπώλεια ὅμως αὕτη δὲν μᾶς θλίβει καὶ πολὺ μᾶς εἶναι εὐκόλον νὰ ἀναπαραστήσωμεν τί ἦτο περίπου ἢ ἐπιπλωσις αὕτη. Διότι πράγματι εἰς ὄλα τὰ δωματῖα τῆς πολυτελείας, τὰ διαμερίσματα τῆς ὑποδοχῆς, εὐρίσκομεν σκαλισμένα εἰς τὴν πέτραν ἐπιπλα ἀπομιμούμενα τὰ σχήματα τῶν ξυλίνων ἐπιπλῶν. Ἰδιαίτερός μάλιστα ὑπάρχει πλουσιωτάτη συλλογὴ διαφόρων σχημάτων τραπέζων. Αἱ μὲν ἦσαν τετράγωνοι στηριζόμεναι ἀντὶ ἐπὶ ποδῶν ἐπὶ εὐρείων μαρμαρίνων πλακῶν συνθέστατα γλυπτῶν μὲ σώματα ζῶων μὲ ἀνοιγμένα πτερά. Ἄλλαι πάλιν ἦσαν στρογγυλαὶ μὲ τρεῖς κομφὸς πόδας ἔχοντας τὸ σχῆμα κνήμης λέοντος, φέροντας εἰς τὸ ἄκρον κεφαλὴν ζῶου, λέοντος, πάνθηρος, γυπὸς, ἢ καὶ ἀνθρωπίνην κεφαλὴν. Ὡραῖον δεῖγμα παρουσιάζει ἡ παρεντιθεμένη εἰκὼν, (εἰκ. 3) ἢ ὁμοίότης τῆς ὁποίας μὲ τοὺς ἱεροὺς τρίποδας τοῦ Θεοῦ τῶν Δελφῶν τῆς ἔδωκε τὸ ὄνομα *Δελφικῆ*. Παρουσιάζει κεφαλὴν Σατύρου μὲ μαλλιά καὶ γενειάδα ἀκτένιστον, ἐξερχομένην ἀπὸ μίαν τραχηλιὰν φύλλον ἀκάνθου, ἢ ὁποῖα καλύπτει ἐπιτηδεύοιτα τὸ μέρος τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τὴν κνήμην τοῦ λέοντος πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην κεφαλὴν.

Ὁ κυκλωτῆρς ἄβυξ ὑποβαστάζεται συνήθως ἀπὸ ἀπλοῦν κυλινδρικὸν κορμόν, ἢ ἀπὸ στήλην λείαν ἢ ραβδωτὴν.

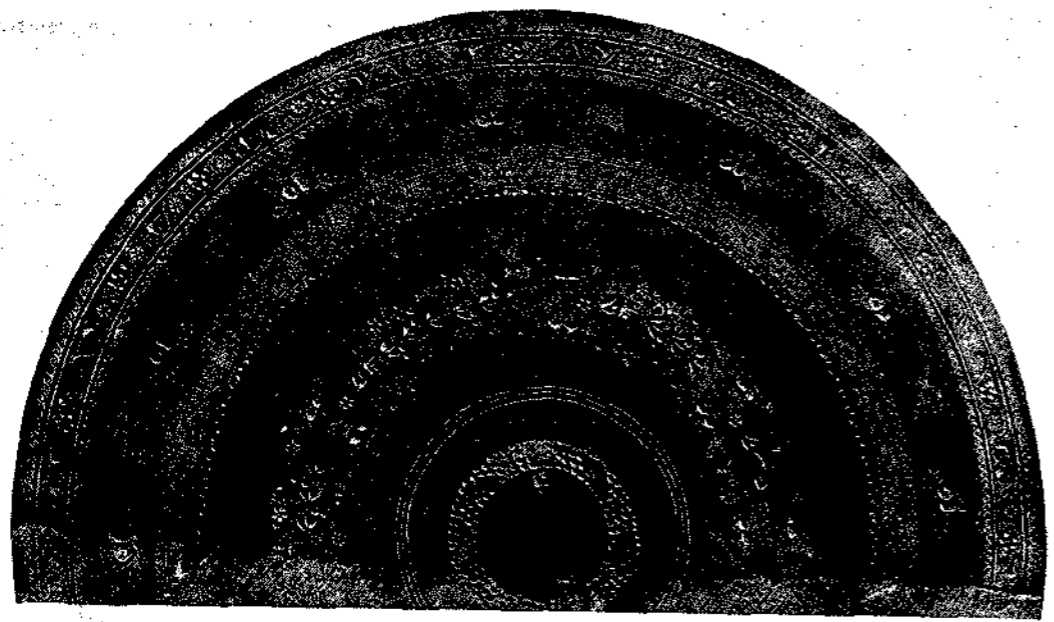
Ἐν μεγαλοπρεπὲς ἐκ σχιστολίθου ἀβάκιον τραπέζης εἶναι χαραγμένον μὲ πλουσιωτάτην διακόσμησιν κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς, δηλαδὴ μὲ κεντρικὰς ζώνας μαιάνδρων, στεφάνους, φυλλώματα ἀκανθῶν,

Εἰκὼν 3.

ἀνθη μὲ λεπτοφυῆ πέταλλα, ὀκώρας, στάχες κ.τ.λ. ὄλα στοιχεῖα διακοσμητικὰ πέριξ τῶν ὁποίων περιστρέφονται ταινίαι καὶ μεταξὺ τῶν ἴπτανται πηνᾶ (εἰκ. 4). Ἡ τράπεζα εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκε τὸ ἀβάκιον τοῦτο ἦτο ἀναμφιβόλως ἐπιπλον πολυτελείας, ὀλίγον κατάλληλον, διὰ τὴν λεπτεπιλεπτον ἐργασίαν τῆς καὶ τὸ εὐθραστον τῆς ὕλης ἐξ ἧς ἦτο, διὰ καθημερινὴν χρῆσιν· ἢ κάτοχός τῆς, ὑπερήφανος δι' ἐπιπλον τοιαύτης φύσεως, ἕνεκα τῆς σπανιότητος κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τοῦ σχιστολίθου, θὰ τὸ ἐπεριποιεῖτο βεβαίως πολὺ.

Δὲν συνέβαινεν ὅμως τὸ αὐτὸ μὲ τὰς ἄλλας τραπέζας, τῶν ὁποίων ὁ προορισμὸς ἦτο ἐξόχως χρήσιμος καὶ αἱ ὁποῖαι τοποθετούμεναι εἰς τὰς συνήθεις θέσεις ἐν τοῖς περιστηλίοις ὑπεβάσταζον τὰ ἐπιτραπέζια σκεύη. Εἰς τὰς αὐλὰς μαρμαρίναι ὑδροθήκαι τετραγωνικοῦ σχήματος ἐρειδόμεναι ἐπὶ δύο μαρμαρίνων ποδῶν, ἐχρησίμευον εἰς τὰς διαφόρους ἀνάγκας τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς. Ὡσαύτως ταῦτα ἠδύνατο νὰ ἔχουν ἀπλοῦστατα προορισμὸν ὄλως διακοσμητικὸν καὶ νὰ συντελοῦν μᾶλλον εἰς τὸν στολισμὸν τῶν οἰκημάτων ὅπως τὰ παρόμοια μνη-

Εικόνα 4.

μεία εις τὰ υπαίθρια (atria) καὶ τοὺς κήπους τῆς Πομπηίας.

Ὅταν ἐνύκτονε πολυάριθμοι πῆλινοι λύχνοι ἐφώτιζον διὰ τοῦ ἀμυδροῦ φωτός των τὰς κατοικίας τῆς Δήλου, ἐκ τῶν ὁποίων εὐρέθησαν πάμπολλοι. Τὸ σχῆμα των εἶνε ἐπίσης κομψόν, πλουσία δὲ καὶ ποικίλη ἢ διακόσμησις των. Ἐνας ἐξ αὐτῶν τῶν λύχνων παριστᾷ τριήρη μὲ τὰ ἐδώλια τῶν κοπηλατῶν τελευτῶσαν πρὸς τὰ ἔμπροσ εἰς κεφαλὴν ζῶου, πρὸς τὰ ὀπίσω εἰς ἀκροστόλιον. (εἰκ. 5).

Οἱ Θεοὶ ἐπίσης οὔτινες ἐπροστάτευον τοὺς κατοίκους τῆς Δήλου ἦσαν ἐντὸς τῶν οἰκημάτων τὸ ἀντικείμενον οἰκογενειακῆς λατρείας. Πρὸ τῶν κογχῶν εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν αἱ ἀπεικονίσεις τῶν Θεῶν, πλησίον τῶν ἀφιερωμένων εἰς αὐτοὺς βωμῶν, ὁ οἰκοδεσπότης ἐντὸς μικρῶν θυμιατηρίων εὐλαβῶς ἔκαιε λίβανον. Τὰ θυμιατήρια αὐτὰ ἄλλα ὄρειχάλκινα, ἢ μαρμαρίνα καὶ ἄλλα πῆλινα, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κομψότατα.

Ἄλλα μετὰ τῶν πολυαρίθμων ἀντικειμένων τὰ ὁποία ἐχρησίμευον εἰς ἐπίπλωσιν τῶν οἰκημάτων τῆς Δήλου, πλεῖστα ἦσαν ἀνωφελῆ. Τὸ περιπέλον δὲν ἀπειχε πολὺ τοῦ χρησίμου. Οἱ Δήλιοι χωρὶς νὰ εἶνε ἄνθρωποι μὲ λεπτότατον καλλιτεχνικὸν αἴσθημα, διότι πρὸ παντὸς ἦσαν ἔμποροι, ἠγάπων ὅταν μετὰ τὸ

τέλος τῶν ἐργασιῶν των ἐπέστρεφαν εἰς τὴν γαλήνην τοῦ οἴκου των, νὰ ἐπαναπαύουσι τὰ βλέμματά των ἐπὶ ὧραιον ἀντικειμένων τὰ ὁποία συνεσώρουν ἐντὸς τῶν οἰκημάτων, πρὸς στολισμὸν αὐτῶν. Εἰς τὰ περιστύλια πολλάκις ἐτοποθέτουσι μαρμαρίνα ἀγάλματα τὰ ὁποία ἦσαν ἀπομιμήσεις ἔργων ἐπιφανῶν τεχνιτῶν. Ἄλλ' ὅλοι δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχουν μεγάλα ἀγάλματα καὶ οἱ ὀλιγώτεροι εὐποροὶ περὶωρίζοντο εἰς τὴν ἀπόκτησιν μικρῶν ἀγαλματιῶν μαρμαρίνων ἢ πηλίνων τὰ ὁποία ἔβαφον διὰ ζωηρῶν χρωμάτων διὰ νὰ φαίνωνται ὡσεὶ κατεσκευασμένα ἀπὸ πολύτιμον ὕλην. Πλήθος τοιούτων χρωματιστῶν εἰδωλίων εὐρέθη εἰς τὴν Δήλον καὶ τὰ ὁποία δὲν ἔχουν τὴν λεπτὴν τέχνην τῶν ἐξόχων κορῶν τῆς Τανάγρας. Δὲν δύναται τις πράγματι νὰ αἰσθανθῆ ἑξηρὸν θανατασμὸν ἐπὶ τῇ θέᾳ χονδροκομμένης Ἀφροδίτης, ἀναπαριστώσης γνωστοτάτην παράστασιν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Ἰσταμένη ἐπὶ τῆς μῆσ κνήμης, τὸν ἀριστερὸν βραχίονα τεταμένον χάριν τῆς ἰσορροπίας, ἀποσπᾷ μὲ τὸ δεξιὸν χεῖρ τοὺς ἱμάντας τῶν σανδαλίων τῆς. Αἱ γραμμαὶ εἶνε βαρεῖαι καὶ τὸ πρότονπον δὲν εἶνε καθόλου ἐπιμελημένον. Ὁ ἐργάτης ὅστις τὸ κατεσκεύασε, προσεπάθησε νὰ καλύψῃ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἔργου του διὰ τοῦ χρωματισμοῦ καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἠριθμήσαμεν σχεδὸν ὅλα τ' ἀντικείμενα τὰ ὁποία ἀπετέλουσι τὴν ἐπίπλωσιν τῶν οἰκημάτων τῆς Δήλου. Ἀναμφιβόλως ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἄλλα ἀκόμη τοιοῦτου εἶδους ἀντικείμενα τὰ ὁποία παραλείπω ὡς ἐκ τῆς μονοτονίας οὐχ ἦττον ἤξιζε τὸν κόπον νὰ τ' ἀναφέρῃ τις. Ἀλλὰ τώρα ὅπου γνωρίζομεν εἰς ποῖον περιβάλλον ἔζων οἱ κάτοικοι τῆς Δήλου ἐντὸς τῶν οἰκημάτων των ἄς προσπαθήσωμεν νὰ τοὺς γνωρίσωμεν, τῇ βοήθειᾳ τῶν ἀντικειμένων ποὺ περιήλθον εἰς γνώσιν μας, εἰς τὴν ἰδιωτικὴν των ζωὴν καὶ εἰς τὰς καθημερινὰς των ἐνασχολήσεις.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ καθρέπτης αὐτὸς τοῦ ὁποίου μένει ἐν τεμάχιον μόνον, ἀνήκει εἰς κομψὴν τινα κυρίαν τῆς Δήλου. Ὁ Ἔρως γυμνὸς κάθηται ἐπὶ ἐνὸς βράχου. Τὸ ὕψος ποὺ σχηματίζει τὰς πτυχώσεις δευκνύει τὴν χάριν καὶ τὴν καλλονὴν τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ σώματος. Ἴσως ὑπῆρξεν ὁ μόνος ἐμπιστος φίλος τῶν ἐρωτικῶν ρεμβασμῶν ἐκείνης ἦτις ἐκαθρεπτιζέτο εἰς τὸ λείον τοῦ ὄρειχάλκου, καταστραφέν σήμερον. Προσῆλθεν ἴσως εἰς τὴν κόμην τῆς ἡ Δηλία αὐτῆ, τὰς ὧραιάς ταύτας καρφίδας τὰς ἐξ ὄρειχάλκου, ἀργύρου ἢ χρυσοῦ ὧν ἡ κεφαλὴ φέρει κομψὸν κόσμημα, μία δὲ καρπὸν ροιᾶς. (εἰκ. 6).

Εἰς τὰ ἀντικείμενα τοῦ καλλωπισμοῦ τῶν γυναικῶν τῆς Δήλου ἀνήκουν ἀκόμη καὶ κυτία ὀστέϊνα μὲ ψιμύθιον, κόρπαι, σπαθίδες, ἐν μᾶ λέξει πᾶν ὅτι ἐχρησίμευον εἰς τὰς γυναῖκας τοῦ πάλαι καιροῦ. Μήπως πάλιν εἰς γυναικεῖον δάκτυλον δὲν ἀνήκει αὐτὸς ὁ χρυσοῦς δακτύλιος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε ἀνηρητημένος ὁ Ἀρποκράτης ὁ Θεὸς τῆς σιωπῆς καὶ ὅστις ἐπροστάτευε τὸν φέροντα αὐτὸν ἐναντίον πάσης βασκανίας; (εἰκ. 7).

Ἐπίσης ὁ εὐθνομος κόσμος τῶν παιδίων μᾶς ἀφησέ τι ἐκ τῶν παιγνιδίων του. Ὅπως τὰ σύγχρονα παιδία ὡσαύτως καὶ τὰ ἑλληνόπουλα τῆς Δήλου ἠγάπων νὰ παίζουν «τὰ σπῖτια» καὶ οἱ γονεῖς των διὰ νὰ θέλγουν τὴν φαντασίαν των τοὺς ἐδι-

δαν συχνὰ μικροσκοπικὰ ἐπιπλα ἢ ἄλλα διάφορα οἰκιακῆς χρήσεως ἀντικείμενα ἐκ μολύβδου. Ἀσφαλῶς εἰς ἓνα παιδάκι τῆς Δήλου ἀνήκει εὐρεθὲν μολύβδινον μαγειρεῖον τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τραπέζας, δισκάρια καὶ μίαν οἰνοχόην.

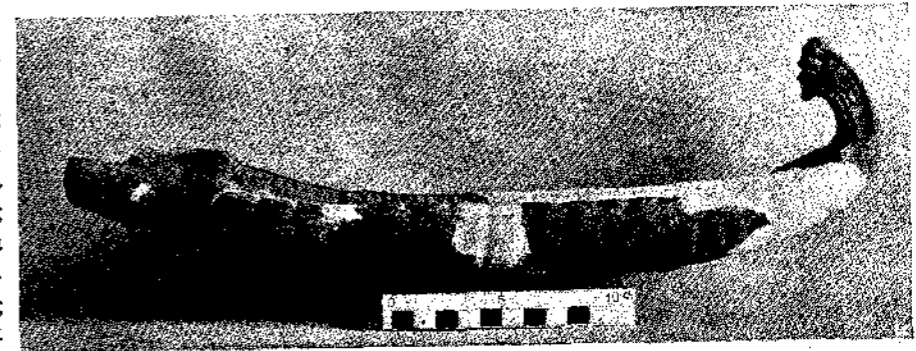
Τὰ παιδιὰ ἐπαίζον ἐπίσης ὡς καὶ οἱ μεγάλοι καὶ τοὺς ἀστραγάλους παιγνίδι πολὺ διαδεδομένον εἰς τὴν ἀρχαιότητα. Δύο παῖκται ἀπθανάτισαν τὸ παιγνίδι των εἰς τὸν τοῖχον οἰκίας τινός.

Δημήτριος:

[Τ]υφλ[ὸ]ς οὐδὲ
βλέπει οὐδὲν
Παι[ξ]ων ἀσ-
τραγάλους.
Ἐκ[λε]ψε (ξ) αὐτῶ
Ἐρμίας ἀσ[τρ]αγάλους
Λεγ... αὐτῶ —
— [Ἐρ]μίας —

Καὶ αὐτὰ εἶνε ἀκόμη χαραγμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων πεζοδρομίων, τῶν οἰκημάτων, τραπέζων ἐκ διαφόρων παιγνιδίων τῶν ὁποίων συχνὰ εἶνε δύσκολον νὰ βεβαιώσῃ τις τὴν ταυτότητα πρὸς τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ ἀρχαίων συγγραφέων.

Αἱ γυναῖκες τῆς Δήλου ἠσχολοῦντο μὲ τοὺς καλλωπισμούς των. Τὰ παιδιὰ διεσκέδαζον μὲ τὰ παιγνίδια τῆς ἡλικίας των. Ἄλλ' οἱ ἄνδρες τί ἔκαμνον; Πλεῖστοι τῶν Δηλίων κατεγίνοντο εἰς τὴν ἀλιεῖαν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνον ἡ θάλασσα ποὺ τοὺς ἐπρομήθευε ἐν ἀφθονίᾳ τὰ ὀνομαστὰ ψάρια. Ἡ ἱερὰ λίμνη ἐπίσης ἦτις σήμερον ἀπεξηράνθη κατὰ τρία τέταρτα, εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦτο πλήρης ἰχθύων. Ἡ ἀλιεῖα ἐνηργεῖτο πρὸς ὄφελος τοῦ ναοῦ. Πλεῖστα ἄγκιστρα ἐξ ὄρειχάλκου διαφόρων σχημάτων βεβαιόουν

Εικόνα 5.

Εικόνα 6.

τήν δραστηριότητα των Δηλίων αλιέων. Με δρειχαλκίνας βελόνας έπλεκον τὰ δίκτυα των ή ξεραπιτον τὰ πανιά των λέμβων των.

Έν τούτοις πρό παντός άλλου οί. Δήλιοι ήσαν έμποροι. Αί μεγάλοι αποθήκαι των και ήμερον ακόμη παρατηρούνται κατά μήκος της παραλίας προς Νότον και Βορράν του ίερού. Τά καπηλεία των κατακλύζουν την οδόν του Θεάτρου, την μακράν αυτήν αρτηρίαν όπου ή κυκλοφορία ήτο αδιάκοπος και ή όποία αρχίζει από της παραλίας και φθάνει μέχρι των κλιτών του λόφου όπου εινε το θέατρον. Τά μαγαζεία αυτά εινε μικρά και σκοτεινά φωτιζόμενα μόνον από την θύραν, εδρύτατα ανοιγμένην, και τὰ όποια παρουσιάζουν τον τύπον όλων των μαγαζείων της Ανατολής. Εινε κενά τώρα και δέν δυνάμεθα να μαντεύσωμεν τὸ εἶδος των έμπορευμάτων των. Ἄλλὰ δοργανά τινά τὰ όποια εχρησιμοποιοῦν οί πωληται εἰς τὸ έμπόριόν των εφθασαν μέχρις ήμῶν. Εἰνε ζυγαριαί ρωμαϊκοῦ τύπου, βάρη λίθινα δρειχάλ-

κινα και μολύβδινα πάσης αξίας. Ἐπίσης και πολλά μέτρα διά τὰ ποτά. Αὐτὰ τὰ τελευταία εχουν τὸ σχήμα μαρμαρίνης τραπέζης εσκαμμένης εἰς τήν επιφάνειαν διά μιᾶς ή πολλῶν κοιλοτήτων περιτριγυρισμένων δι' ύψηλῶν χειλέων. Ἐντὸς των κοιλοτήτων τούτων ήσαν τοποθετημένα άγγεἰα μετάλλινα εν εἶδει μέτρων και τὰ όποια εξηφανίσθησαν. Ὁ πωλητής εγέμιζε με ρευστόν τὸ άγγεἰον τὸ ανταποκρινόμενον με τὸ μέτρον τὸ ζητούμενον από τον αγοραστήν, δι' όπτης δὲ έρρεε τὸ ρευστόν εἰς άγγεἰον τιθέμενον υποκάτω.

Τὰ τοιαῦτα εὐρήματα εἶναι τοσοῦτον πολυάριθμα ὥστε μαρτυροῦσιν επαρκῶς διά τὸ μέγα έμπόριον της νήσου, ὅπερ γνωρίζομεν εκ των συγγραφέων.

Ἐπετύχαμεν εἰς αὐτὰς τὰς ὀλίγας σελίδας να παρουσιάσωμεν ποῖον εἶνε τὸ ἀληθές ενδιαφέρον ὄλων αὐτῶν των ἀντικειμένων, συγχρότα χονδροειδῶν και τὰ όποια εν τῷ συνόλω των μάς επιτρέπουν ν' αναπαραστήσωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας των την ζωήν των Ἑλλήνων της Δήλου; Δέν τολμῶμεν να κολακευόμεθα περι τούτου. Ἐν τούτοις βεβαιοῦμεν μιαν φεράν επί πλέον ὅτι χάρις εἰς τὰ εὐρήματα ταῦτα δυνάμεθα να εχωμεν ἀληθῆ γνώσιν της πάλαι ζωής, την όποιαν δέν δύνανται να μάς δώσουν οὔτε αἱ μελέται επί της θρησκευτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς οὔτε ή σπουδῆ της ἀρχαίας πλαστικής με τὰ ἀπειροπληθῆ της μνημεἰα.

Εικόνα 7.

W. DEONNA

ΤΟ ΡΟΔΟΝ

Ητο ὁ Μάιος τοῦ 1283.

Ένας δρόμος της Φλωρεντίας έπλεε εἰς μιαν φωτεινήν θάλασσαν κάτω από τον λαμπρόν ήλιον της ανοίξεως. Ὁ ἀήρ δροσερός επνεε εἰς την γαλανήν διαύγειαν του οὐρανοῦ. Ἄπό των ύψωμάτων ἀντήχει τὸ ἄσμα των πτηνῶν και από τους κήπους εφθανε ὁ ελαφρός ψίθυρος των δένδρων.

Κατὰ διαλείμματα επανέπιπτεν περίε μία ὑψηλή σιγή, γεμάτη από την μαγευτικὴν γλυκύτητα της ανοίξεως.

Ἐνίοτε έπερνοῦσε τον δρόμον ένας καλόγηρος, εν εἰσεβεί κατανύξει, με τὰς χείρας εσταυρωμένας επί του στήθους και τὸ άσπρον σκoinί, που του περιέβαλλε την μέσην, εκ του όποιου εκρέματο τὸ κομβολόγιον. Ἐπερνοῦσεν

ή αὐστηρά κατατομή του μοναχοῦ ὡσαν σκιά, και αἱ λευκαί περιστεραι εφευγον ἀγεληδὸν επί του γείσου των οικιῶν και έπετοῦσαν τόσον ήσυχοι και σιωπηλαί ὡς να μη ήθελον να ταραξουν την ἀνάπαισιν της πόλεως, ή όποια ελικνίζετο εἰς ένα γλυκὸ ἀνοιξιᾶτικον ὄνειρον.

Ἄπέναντι της οικίας του Φόλκου Πορτινάρη, εἰς τὸ μέσον της οδοῦ Κόρσου, ίστατο ένας νεανίσκος ὑψηλός. Ἐφόρει μαῦρον ένδυμα κομψόν, ὅπως εκείνην την εποχήν, εσυνείθιζον οί θαμῶνες των πανεπιστημίων.

Ὁ νεανίσκος εφαινετο ὡς να επερίμενε κάποιον. Ἐστέκετο ἀκίνητος ὡς άγαλμα και εἰχε προσηλώσει τὸ βλέμμα επάνω εἰς ένα θάμνον πλημμυρισμένον από εὐώδη τριαντάφυλλα. Βραδέως, με γυρμένην κεφαλήν, ένας άνθρωπος ὄριμου ήλικίας, φέρων τὸ μαῦρον ένδυμα των παρικιῶν, επλησίασε τον νεανίσκον. Ἐκράτει εἰς την δεξιᾶν ένα φύλλον και εφαινετο ἀναγινώσκων. Ἐστάθη πρό του νεανίσκου και τον εκύτταξε προσεκτικῶς με μελαγχολικὸν μειδιᾶμα, ἀλλ' εκείνος δέν τον εἶδε, διότι ἀφηρημένος παρετήρει την ἀνθισμένην ροδωνιάν, βυθισμένος εἰς μακρυνδὸν ὄνειρον. . . Ὅταν εστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς και τον εἶδε, επλησίασε προς αὐτόν και ἀπλώσας τὸ χέρι του προς τὸ φύλλον, ἀνεφώνησε :

— Γουἶδο μου!

— Μην εξάπτουσαι έτσι, Δουράντε! — ἀπήτησεν ὁ Γουἶδος ἀνυψώνων τὸ χαρτί υπεράνω της κεφαλῆς του, μην εξάπτουσαι έτσι.

— Τὸ ξέρεις, με φλέγει ή επιθυμία. . .

— Φυσικά! Οἱ ερωτευμένοι φλέγονται πάντοτε από τον πόθον.

— Μὲ εἰρωνεύσουαι;

— Ὅχι, φίλε μου, ἀλλὰ ἀμφιβάλλω αν ή ἀπόκρισις μου ήμπορῆ να σε ικανοποιήση. Ὅσον διά την ἀγάπην, εγὼ εχω διαφορετικὰς ιδέας από σε και από τον Κίνον.

— Ὁ Δάντης του Μαϊάνο, τον διέκοψεν ὁ φίλος, τον ξέρω καλά. Ἄλλὰ δόσε μου, σε παρακαλῶ εκείνο τὸ χαρτί. Βλέπεις πόσον επιθυμῶ την ἀπάντησιν σου; λάβε εν τούτοις. . . (και εξήγαγε κάτι εκ του θυλακίου του) λάβε την ἀπάντησιν του Δάντη του Μαϊάνο. Αὐτός ὁμιλεῖ περι του ερωτος με προσβλητικὸν τρόπον, αἱ βλέψεις του εἶναι τόσον χαμηλαί και στεναί ὅσον ὁ ὄριζων της ψυχῆς του. Δόσε με τώρα λοιπόν την ἀπόκρισιν σου! Ἄλλὰ ὁ Γουἶδος Καβαλκάντης¹ εκράτει δυνατὰ εἰς τὰς χείρας

του τὸ χαρτί. Τὸ μειδιᾶμά του εκάθη έντελῶς. Ἐνας ἴσκιος μελαγχολίας εκάθη επί του προσώπου του.

— Πίστεψέ μου, Δουράντη, και ή ἰδική μου ἀπόκρισις δέν θα εἶναι της ἀρεσκείας σου. Πόσοι εἰς αὐτόν τον κόσμον εἶναι «πιστοί εἰς τον ερωτα!». Καθένας σκέπτεται διαφορετικὰ επί του αισθήματος της ἀγάπης! Διὰ τον Δάντην εἶναι ένα κουτόν και ἀσήμαντον παιγνίδι πάθους, δι' εσὲ εἶναι μία θερμὴ περιπέτεια της ψυχῆς και εγὼ τὰ παρατηρῶ με τον ὀφθαλμόν της ψυχρᾶς σκέψεως. Δι' ἐμὲ ὑψηλότερος σκοπὸς του ερωτος εἶναι ή φιλοσοφία. Αὐτὴ εἶναι ή γλυκεία δύναμις που με ἀλυσσοδένει. . . Ἄλλὰ ποῖος άραγε εἰς ὄλων ήμῶν στηρίζεται επί του ἀληθοῦς;

— Την ἀπόκρισιν σου, Γουἶδο, την ἀπόκρισιν σου θέλω να διαβάσω!

Ἄκριβῶς καθ' ήν στιγμὴν ὁ Γουἶδος ενεχειρίζεν εἰς τον ἀνυπόμονον φίλον του την ποθουμένην ἀπάντησιν εἰς τὸ σονέττον αὐτοῦ, ήνοιξεν ή θύρα του κήπου της οικίας Πορτινάρη.

Δύο ήλικιωμένα κυρία με μετάξινα ένδύματα και αὐστηράν του προσώπου την εκφρασιν εἰς ήλθον συντροφευμένα από μιαν χαριτωμένην κόρην, εδκίνητον, ένδεδυμένην λευκήν στολήν.

Οἱ δύο φίλοι ἀπεσύρθησαν κατά μέρος με μιαν βαθειαν ὑπόκλισιν. Αἱ δύο γυναῖκες μόλις κατεδέχθησαν ν' ἀπαντήσουν εἰς τον χαιρετισμόν των, ἀλλὰ ή κόρη εκυψε την ὄραιαν κεφαλήν και τὸ πρόσωπόν της επορφυρώθη τόσον ὥστε προς στιγμὴν την εκάμε να ὁμοίωσιν με τὸ λαμπρότερον ρόδον. Με δειλιάν ἀνασῆκωσε προς στιγμὴν τὰ βαθυγάλανα μάτια της, και ὕστερα εξηκολούθησε τον δρόμον της ἀνάμεσα εἰς τὰς δύο μελανειμονούσας γραίας.

— Πόσο εἶναι ταπεινὴ ή κόρη κ' εὐγενική! εψιθύρισεν ὁ φίλος του Γουἶδου Καβαλκάντη.

Μία ἀπειρος ἀγάπη ελαμπύριζεν εἰς τὰ μάτια του, ένα σέβας και θυμασμός ὅπου εξωμοιοῦτο προς λατρείαν.

Ὁ Γουἶδος ὀριμώτερος παρὰ ὁ φίλος του και κύριος εαυτοῦ, εβλήθη βαθέως εἰςισον. Καὶ στηρίζων τὸ ένα του χέρι επάνω εἰς τον ὄμον του νέου, επανέλαβε με θλιβερόν τόνον τὰς τελευταίας λέξεις ενός σονέττου του :

ποιητής και φίλος του Δάντη. Ἐγραψε σονέττα και ὄδας θεωρουμένας ὡς κείμενα γλώσσης. Ὁ Δάντης εἰς την Vita Nova τον ἀποκαλεῖ πρώτον των φίλων του και τον εκτιμᾷ πολὺ ὡς ποιητήν. Ἀπέθανε εν Φλωρεντίᾳ κατά τὸ 1300. Σημ. Μεταφρ.

¹ Ὁ Καβαλκάντης ήτο φλωρεντινὸς φιλόσοφος και

και τὸν ἐπαρηγόρησε διὰ τὰς συμφο-
ράς τῆς καρδίας και τὴν προδοσίαν τῆς πα-
τρίδος.

Ὁ Δάντης δὲν ἀντελήφθη ὅτι κατὰ τὴν στιγ-
μὴν ἐκείνην, ἕνας νέος ζωγράφος, ἐνῶ ἐδιάβαι-
νεν ἐκεῖ πλησίον, ἐστάθη διὰ νὰ δεχθῆ καὶ ν'
ἀποτυπώσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν ὑπέροχον
εἰκόνα τοῦ ποιητοῦ, ἵνα τὴν μεταδώσῃ κατόπιν
εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Ὁ ζωγράφος ἐκεῖνος ἦτο ὁ Γιόττο¹.

JAROSLAV VRCHLICKY

[Μετὰφρασις Μαρίνου Σιγούρου]

¹ Ὁ Γιόττο ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος μέγας ζωγράφος τῆς
Ἰταλίας. Ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1276 εἰς τὸ Κόλλε πλη-
σίον τοῦ Βεσπινιάνο, υἱὸς πτωχοῦ χωρικοῦ. Εἰς βραχὺ
διάστημα χρόνου ἀπέκτησε μεγάλην φήμην και ἐδοξά-
σθη. Ὑπῆρξε φίλος τοῦ Δάντη και ἀπέθανε κατὰ τὸ
1336 τὴν στιγμὴν ταύτην τοῦ δράματος τοῦ Δάντη
ἀπεικόνισεν εἰς μίαν εἰκόνα του. Σημ. Μετ.

ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΗΝΟΥΣ ΤΟΥ — ΥΠΟ Θ. ΑΝΝΙΝΟΥ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Καλοκαιρινὰ καταχρήσεις

ΥΠΟΘΕΤΩ ὅτι εἰς ὅλα τὰ πράγματα ὑπάρχουν ὁ-
ρία, τὰ ὁποῖα εἶνε ἐπικίνδυνον νὰ ὑπερβαίῃ κα-
νένας. Μόνον ὅτι τὰ ὅρια αὐτὰ δὲν εἶνε πάντοτε εὐ-
διάκριτα, τόσον ὥστε διὰ πολλὰ πράγματα νὰ ἔχομεν
τὴν ἰδέαν ὅτι ὑπάρχουν. Ἔτσι πολὺ συχνὰ ἀκούμε
ὅτι ὁ δεῖνα ἐπαράγαγε και τὸν ἐπέκραξε τὸ στομάχι
του, ὅτι ὁ τάδε παρατίνει και ζαλιζεται, ὅτι ὁ ἄλλος
παρατραπατεῖ και ὅτι ὁ ἄλλος προσδέτει τὴν πρόσ-
θεσιν παρὰ εἰς πολλὰς πράξεις τῆς ζωῆς του. Ἄλλα
ποτέ μου δὲν ἀκούσα ὅτι ὁ τάδε παραβλέπει. Καὶ τὸ
νὰ βλέπῃ κανεὶς μετὰ τὸ παραπάνω εἶνε και αὐτὸ μία
κατάχρησις, ἡ ὁποία δὲν βλάπτει μόνον τὸ αἰσθητή-
ριον τῆς ὁράσεως — ἐπι τέλους αὐταὶ αἱ αἰσθήσεις μας
κατήντησε νὰ συνειθίσουν εἰς μερικὰς καταχρήσεις —
ἀλλὰ και αὐτὸ τὸ ταλαίπωρον ψυχικὸν στομάχι, πού
παραφορτῶνεται μετὰ τόσον ὑπερβολικὰ και ἀνόμοια
ὕλην.

ἔχω τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ Ἕλληνες και ἰδιαιτέρως οἱ
Ἀθηναῖοι εἶνε ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέροις καταχραστάς
τῆς ὁράσεως και ὅτι τὸ καλοκαίρι ἰδίως εἶνε ἡ ἐποχὴ,
πού ἡ κατάχρησις αὐτὴ προσλαμβάνει διαστάσεις ἐπι-
φόβους. Ὁ Θεὸς ἔδωκε τὸν ἥλιον ὀρισμένης ὥρας
εἰς τὸ στερέωμα, διὰ νὰ βλέπουν οἱ ἄνθρωποι και
διὰ νὰ βλέπουν πράγματα ἀπλὰ και ὀρισμένα τὸν οὐ-
ρανόν, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν και τοὺς ὁμοίους των.
Ἐπειτα ἀπλώνει τὸ σκοτάδι εἰς τὴν γῆν, ὥς νὰ λέγῃ
εἰς τὰ πλάσματά του: «Ἀρκετὰ εἶδατε διὰ σήμερον.
Σὰς φθάνουν». Ὁ ἄνθρωπος ὁμοῦ ἀνεκάλυψε τὸ πῦρ
— πρῶτη πράξις τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφυΐας κατὰ
τὴν ἐκφρασὴν τοῦ Γκουρμόν — ἔκαμε φῶς ἰδικόν του,
ἄλλο τόσον ἐντονον ὥς τὸν ἥλιον, κ' ἐδιπλασίασε τὰς
ὥρας τῆς ἡμέρας, μέχρι καταργήσεως τῆς νυκτός.
Και αὐτὸ διὰ νὰ ἔχη τὴν εὐχαριστήσιν νὰ βλέπῃ, νὰ
βλέπῃ διαρκῶς ἀκόμη και τὴν ὄραν πού ὁ Θεὸς τοῦ
τὸ ἀπηγόρευσε.

Ὁ Ἀθηναῖος εἶνε ὁ μεγαλύτερος καταχραστής, εἰς
τὴν κακὴν αὐτὴν συνήθειαν. Ἀφοῦ βλέπῃ ὅλην τὴν
ἡμέραν, ἐννοεῖ νὰ βλέπῃ και ὅλην τὴν νύκτα. Ὅταν
συναντήσετε ἕνα Ἀθηναῖον εἰς τοὺς δρόμους, εἰμπο-
ρεῖτε νὰ εἰσθε βέβαιος ὅτι πηγαίνει νὰ ἰδῆ κάτι. Πη-
γαίνει νὰ ἰδῆ τὰ πυροτεχνήματα, τὸν κινηματογράφον,
τὸ θέατρον, τὸν καραγκιόζην, τὴν ταραντέλλαν, τὸν
Ζύπ, τὰ Πολιτάκια, τὴν μουσικὴν — και αὐτὴν τὴν
βλέπει ἀκόμη — τοὺς θεατὰς τῶν θεαμάτων αὐτῶν και
χιλία δυὸ πράγματα ἀκόμη. Ὅλο και βλέπει. Και ὅταν
γυρῆ, κατὰ τὰς μικρὰς ὥρας εἰς τὸ σπῆτι, μετὰ τὸ στο-
μάχι τῆς ψυχῆς του φορτωμένον ἀπὸ τὰ πλέον δύσπε-
πτα ὕλην, ἀποκοιμάται ἕνα ἄγριον ὕπνον και ξανα-
βλέπει πάλιν ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα εἰς τ' ὄνειρόν
του. Ἀὐτὸ ἤξεύρω τώρα ποίας ἀκριβῶς ψυχικῆς βλά-
βας εἰμπορεῖ νὰ προκαλέσῃ δευτεροπαθῶς ὅλη αὐτὴ
ἡ καθημερινὴ δυσπεψία. Πολὺ φοβοῦμαι ὁμοῦ ὅτι ἡ
ἠλιθιότης εἶνε ἕνα ἀπὸ τὰ πλέον βέβαια ἀποτελέσματά
της, μετὰ τὸν καιρὸν. Ὁ μακαρίτης Ὀδυσσεύς, ὁ ὁποῖος
«πολλῶν ἀνθρώπων εἶδεν ἄστερα και νόον ἔγνω» ἐβα-
σανίσθη ὅλην του τὴν ζωὴν του διὰ νὰ τὸ κατορ-
θώσῃ. Ἐάν τὰ ἐβλεπεν ὁμοῦ ὅλα ἕνα βράδυ, εἰς τὸν
κινηματογράφον, εἰς τὸ θέατρον και εἰς ὅλα τὰ ἄλλα
ἀθηνακά θεάματα, και μάλιστα ὑπὸ τὸ ἠλεκτρικὸν
φῶς, εἶμαι βέβαιος ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐγνώριζε τὸν

«νόον» των, ἀλλ' ἀσφαλῶς θὰ ἔχανε και τὸν ἰδικόν
του «νόον». Ἐκεῖ καθ' ὅλας τὰς προβλέψεις βαδίζου
και οἱ Ἀθηναῖοι. Καὶ ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὴν
κατάχρησιν αὐτὴν σύρονται ἀκόμη και ὅλα τὰ ἀνή-
λικα πλάσματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὸν ὕπνον
— ἀνήλικα μετὰ μαῦρα και μετὰ ἄσπρα μαλλιά — ἡ πρό-
γνωσης ἀρχίζει νὰ γίνετα ἀπελπιστικὴ διὰ τὸ μέλλον
τοῦ ἔθνους.

Ἐννοῶ πολὺ καλὰ ὅτι ὁ ἀλκοολισμὸς αὐτὸς τῆς
ὁράσεως δὲν εἶνε μία συνήθεια πού εἰμπορεῖ νὰ κοπῆ
μετὰ τὸ μαχαίρι και ὅτι τὰ ἠλεκτρικὰ φῶτα, οἱ κινη-
ματογράφοι και τὰ θεάματα δὲν εἰμποροῦν νὰ καταρ-
γηθῶν. Καὶ ὁμοῦ ὑπάρχει και ἔδῶ μία ὑγιεινὴ, πού
ὅσοι θέλουσι εἰμποροῦν νὰ τὴν ἀκολουθήσουν, και ἡ
ὑγιεινὴ αὐτὴ δὲν εἶνε μόνον ἡ τυφλομύγα. Ὑπάρχουν
μερικὰ θεάματα, πού ὄχι μόνον δὲν κουράζουσι, ὄχι
μόνον δὲν καλλιεργοῦν τὴν ἠλιθιότητα, ἀλλὰ και εἶνε
τὰ μόνα πού ἐπαναφέρουσι τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν τοῦ
ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου. Εἶνε ὁ οὐρανός, ἡ θάλασσα, τὰ
δένδρα, ἡ χλόη, τὰ βουνά. Εἰς τὰς ἐξοχὰς, ὅπου δὲν
φθάνουσι οἱ κινηματογράφοι, εἰμπορεῖ νὰ τὰ εὐρη-
θῶσιν ὅλα αὐτὰ και νὰ ταπολῶσῃ. Δι' ὅσους δὲν εἰμ-
ποροῦν νὰ ἐπιτύχουν τὴν διαίταν αὐτὴν, ὑπάρχει και
ἕνα ἄλλο μέσον: Νὰ ἐρωτηθῶσιν. Εἰς τὴν περίστασιν
αὐτὴν, ὅσοι και ἂν ζοῦν περιωκλωμένοι ἀπὸ θεάματα,
εἶνε βέβαιοι ὅτι δὲν θὰ βλέπουν παρὰ ἕνα μόνον
πράγμα: τὸ εἶδωλον τῆς ἀγάπης των. Καὶ τότε εἶνε
τὸ ἴδιον ὥς νὰ βλέπουν τὸν οὐρανόν, τὴν θάλασσαν,
τὴν χλόην και τὰ βουνά. Ἐάν ἡ πρόγνωσις μου ὑπῆρ-
ξεν ἀμείλιτος, ἡ θεραπευτικὴ μου εἶνε εὐκόλος,
ἀγαθὴ και συμπαθητικὴ.

Π. ΝΒ.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Τὸ ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος πρόγραμμα διὰ Πε-
ρικλέους Ἰακώβου Ἀργυροπούλου ἀνθυποπλοίαρ-
χου τοῦ Β. Ναυτικοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1907 σελ.

κ' + 333

Εἰς τὰς δέκα διὰ σελίδας τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ
ὁ κ. Περικλῆς Ἀργυροπούλος ἀπαντᾷ εἰς τὴν δια-
τυπωθεῖσαν πρὸ διετίας ὑπὸ στρατιωτικοῦ ἀρθρογρά-
φου ἐν τῇ ἐφημερίδι Ἔστια (φυλ. 13ης, 21ης, 22ας και
23ης Δ)βρίου 1905 ἔτους) γνώμην ὅτι τὰ ἐνδιαφέροντα
τὸν Ἑλληνισμὸν ζητήματα θὰ λυθῶσι δι' ἀγῶνος ἀπο-
κλειστικῶς τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ ἐν Μακεδονίᾳ·
κλείσει δὲ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ ὁ συγγραφεὺς μετὰ
τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν πρέπει τὸ Κράτος νὰ προβαίῃ
εἰς παραγγελίας ὁργάνων πολέμου διὰ τε τὸν κατὰ
γῆν και κατὰ θάλασσαν στρατὸν πρὶν ἢ διὰ τῆς συ-
ζητήσεως τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀφορῶσιν εἰς τὴν
πολεμικὴν παρασκευὴν και τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πολε-
μικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἔθνους, καθορισθῶσιν αἱ λεπτο-
μέρειαι τῶν γενικῶν γραμμῶν τῆς συνδυασμένης
ἐνεργείας τῶν δύο πολεμικῶν κλάδων.

Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ αἱ ἰδέαι τοῦ συγγραφεῶς περιστρέ-
φονται περὶ ἕνα κυρίως ἄξονα: τὴν ἀπόλυτον προτί-
μησιν τῆς ἰδέας τῆς ἐνισχύσεως τῶν ναυτικῶν δυνά-
μεων τῆς χώρας ἐν σχέσει πρὸς τὰς στρατιωτικὰς,
ὡς δὲν θεωρεῖ ἀρνητικῶς ἐπαρκεῖς, ὅπως ἀντεπε-
ξέλθωσι κατὰ τῶν ἀντιπάλων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν
μέλλοντι πολέμῳ, ἐάν κατ' αὐτὸν ἤθελε μάλιστα προ-

νείς, από την παραβάση, δεν ήμπορούσε τίποτε να διακριθῆναι ἔβλεπε μόνον κἀτι σχήματα τερατώδη, κἀτι σώματα ἀπιστεύτου διαπλάσεως καὶ χρωματισμοῦ, κἀτι δένδρα καὶ φυτὰ μορφάζοντα ὡσάν ἰνδάλματα νύσθηρας φαντασίας καὶ ἐφευγε κερδίνας ἕνα δυνατὸν πο- νοκέφαλον.

Κατόπιν, τὴν 15 Ἀπριλίου ἀνοίξε ἡ ἐκθεσις τῆς Ἑθνικῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐταιρίας, ἡ ποτὲ ἐπαναστα- τική, τώρα δὲ πολὺ ἡσυχῆ, παρὰ πολὺ κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδημόνων, καὶ ἐντελῶς ἐπίσημος πλέον, περιέχουσα καὶ αὐτὴ περὶ τὰς 2000 εἰκόνας. Τὰ το- πεία καθὼς πάντοτε κατέχουν προέχουσαν θέσιν, του- λάχιστον κατ' ἀριθμὸν, ἀλλὰ δὲν παρουσιάζουν τί- ποτε τὸ ἐξέχον, ἐκτός ὡς μὲν μεγάλης συνθέσεως δια- κοσμητικῆς ἰδέας καὶ Θάλασσα ὑπὸ Francis Auburtin. Ὁ συνήθως ἀριστος τοπογραφὸς Ch. Cottet, ἀπο- δίδων μὲ τὸσον βαθὺ αἰσθημα τὴν μελαγχολίαν τῆς Βρετανίας καὶ τὴν σκυθρωπότητα τῆς βορείου Ἰσπανίας δὲν φαίνεται τόσο καταλλήλως ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὸ ἡδυπαθὲς θέλημα τῆς Βενετίας. Τὸ γυμνὸν παίζει φέτος μεγάλο μέρος εἰς τὴν Ἑθνικὴν διακρίνεται ἰ- δίως διὰ τὴν δροσίαν τοῦ ἕνα μικροῦ «Υπαθρον» τοῦ παλαιμοῦ ζωγράφου Roll καὶ τοῦ αὐτοῦ «Τὸ χᾶδι τοῦ ἡλίου». Ὁ Ἑλβετὸς ζωγράφος Ch. Girod ἐκθέ- τει προσωπογραφίαν τοῦ πατρὸς Ὑακίνθου τοῦ αἰρε- σιάρχου τῶν Παλαιοκαθολικῶν, ὀλίγον σκληρῶν καὶ τραχείαν ἀλλὰ τὸσον ζωντανὴν καὶ ἀποπνεύσαν τὴν εἰλικρίνειαν. Τὰ πρόσωπα τοῦ La Gandara πάντοτε προσελκύνουν τὸν κόσμον, μάλιστα τὰς ὠραίας κυ- ρίας· εἶναι ὁ ζωγράφος τοῦ συρμού, καὶ ἀρέσει μὲ τὸ νοσηρὸν τοῦ θέλητρον, καὶ τὴν ὀλίγον προσωπι- μένην χάριν του· ἡ ὑπ' αὐτοῦ προσωπογραφία τῆς Κας d'Annunzio, τῆς ὠραίας πρὸ καιροῦ ἐγκαταλει- φθείσης ξανθῆς Ρωμίας, ἰδίως προσελκύνει τὸ βλέμμα. Ἡ «Θεία λειτουργία» τοῦ Lucien Simon, παριστά- νει μὲ αἰσθημα καὶ μὲ υπέρροχον ἐκτέλεσιν, σκηπὴν τῆς θερησκευτικῆς ζωῆς, μεταξὺ τῶν εὐσεβῶν χωρι- κῶν τῆς Βρετανίας. Εἰς τὴν γλυπτικὴν πολλὰ καλὰ ἔργα ὀριστικῶς ἡ Γαλλία εἶνε ἡ μόνη χώρα ποῦ εἶ ἀκόμη ἡ γλυπτική. Ὁ Rodin καθὼς πάντοτε ἐξασκεῖ μεγάλην ἐξέλιξιν ἐπὶ τοῦ κοινού· ὁ «Ἀνδρῶπος βαδίζων», εἶνε βεβαίως πολὺ τεχνικὸν ἔργον, ἀλλὰ δὲν ἐννοοῖ διατὶ νὰ τὸν κάμῃ ἀκέφαλον ὁ καλλιτέχνης· δὲν μ' ἀ- ρέσει αὐτὴ ἡ ἰδέα τῶν καινοῦρων συντημάτων, καὶ ἂν καὶ βεβαίως ἡ μὲ τὸ σῶμα διδομένη ἐκφρασις εἶνε πολὺ ἐντονος, δὲν βλέπω κατὰ τί ἡ προσθήκη τῆς κεφαλῆς θὰ τὴν ἐβλαπτε· νομίζω ὅτι οἱ ἀρχαῖοι εἶ- χαν φθάσῃ τὴν τελειότητα, καὶ ὅτι αἱ κεφαλαὶ τῶν ἀγαλμάτων των, καθόλου δὲν παρέβλαπταν οὔτε ἀ- φαιρούσαν τὴν ἐκφρασιν ποῦ ὅλον τὸ σῶμα πρέπει νὰ ἀποπνέῃ.

Ἡ Ἐκθεσις τῶν Γάλλων Καλλιτεχνῶν, ἡ πατριάρχης αὐτῆ τῶν ἐκθέσεων, κατήντησε νὰ μὴ διαφέρει πλέον τῶν νεωτέρων τῆς ἀδελφῶν, ὑποθέτω ἕπειδι ἐκεῖνοι προσήγγισαν πρὸς αὐτήν. Ὅπως δὴποτε ἐφέτος μόνως εἶνε ἀνεπαισθήτως πρὸ ἀκαδημαϊκῆ καὶ κλασικῆ. Ὑ- πάρχουν μάλιστα ἔργα, ὡς τοῦ Henry Martin, τὰ ὅ- ποια εἶνε ἀπὸ τὰ πρῶτα ζωντανά, τὰ πρὸ καινούρια, ὡς Ἡ ἀγορτικὴ σκηνὴ διδόνου ἀληθινόν τιον ἐντύπωσιν τῆς φύσεως σφριγώσης ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ τὸ ποιη- τικὸν καὶ μελαγχολικὸν Δικώφρον, παριστᾶνον ποίμνιον συσπειρομένον ὑπὸ τὸ ἵχθριν φῶς τῆς δύσεως, παρὰ τὴν μελαγχολικὴν ἐσπερινὴν θάλασσαν. Μεταξὺ τῶν κλασικωτέρων ἔργων νῶν ὁποίων ἡ τέχνη εἶνε συμφανωτέρα πρὸς τοὺς παλαιούς κανόνας διακρίνον- ται μεταξὺ πολλῶν, μὲ πλεονεκτήματα διάφορα καὶ ἀνίσον ἀξίαν τρεῖς προσωπογραφίαι, ἡ τῆς ἠθοποιῶς Cerny ὑπὸ Cayron ἀποδίδουσα ὄλην τὴν πνευμα- τώδη χάριν τοῦ πρωτοτύπου, καὶ ἡ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ὑπὸ τοῦ διασημοῦ Bonnat, εἰς τὸν ὁποῖον προσάπτουν ὅτι δὲν ἐδιάλεξε τὴν πρῶ ἐπιτυχη-

μένην ἐκφρασιν τοῦ πρωτοτύπου ἀποδώσας ὑπὲρ τὸ δέον πιστὰ τὴν ἐστερημένην ἐξάρσεως φυσιογνωμίαν τοῦ κ Fallières· ἀλλὰ κυρίως ἀξία προσοχῆς εἶνε προσωπογραφία ὑπὸ Klots παριστᾶου νῆαν κυρίαν μὲ ἐνδυμασίαν χοροῦ, ἀξιόλογος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐκφράσεως, τὴν χάριν τῆς στάσεως, τὴν ἀρμονίαν τῶν χρωμάτων καὶ τῶν γραμμῶν τοῦ λευκοῦ φορέματος μὲ ρόδινα κεντήματα, διὰ μέσου τοῦ ὁποῖου διαφαίνε- ται τὸ εὐπλαστον νεανικὸν σῶμα.

Μεταξὺ τῶν μεγάλων συνθέσεων ἀξία παντός ἐπαί- νου ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ Bail—μὲ τὴν εἰλικρίνειαν, μὲ τὴν αὐθεντίαν καὶ τὴν ζωγραφισμένην—ἡ παρι- στῶσα ἐργαστήριον ἀσπροφρούχων ἐντὸς μοναστηρίου· ὄλη ἡ κλίμαξ τῶν λευκῶν παίζει καὶ πάλλεται ὑπὸ χρυσοχρῶν φῶς τὸ ὁποῖον ζωογονεῖ τὰς πιστοτάτας ἀναπαραστάσεις ἡσυχῶν καὶ ῥαγίων γυναικείων φυσιο- γνωμιῶν ἄλλων χυδαίων, ἄλλων ἰδεωδῶς λεπτῶν. Τὸ ἔργον αὐτὸ ἐμπνευσμένον ἀπὸ ὄλην τὴν ὑψηλὴν φυσιο- κότητα τῶν μεγάλων Φλαμανδῶν τοῦ παρελθόντος, ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ ἐξοχώτερον τῶν ἐφετει- νῶν ἐκθεμάτων. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν 2000 ἄλλων, πολλὰ εἶνε ποῦ δείχνουν ὅχι κοινήν ἐπιτηδειότητα καὶ ἐπι- μελῆ σπουδῆν τῆς φύσεως· εἶνε δὲ ἀναμφισβήτητος ὅτι ἂν αἱ ὑψηλαὶ κορυφαὶ δὲν εἶνε περισσότεραι παρὰ ἄλλοτε, ὁ μέσος ὄρος τῆς τέχνης εἶνε ὑψηλότερα ἢ πρὸ πενήντα ἢ ἑξήντα χρόνων. Ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν τεχνιτῶν καὶ τῶν ἔργων καταντᾷ ἀπελπιστικόν· ἂν δὲν εὐρεθῆ δὲ κανένας φραγμὸς, φόβος εἶνε μήπως φέ- ρει τὸν κόρον ὅταν πλέον ὄλοι οἱ τοῖχοι σκεπασθῶν μὲ ζωγραφικὰς μέτρεις· ἀρὰ γε δὲν θὰ ἀποζητήσωμεν τὸ ἀπλοικὸν σοφάτισμα; Ἀρκεῖ νὰ συλλογισθῆ κανεὶς πῶς ἐξετέθησαν περὶ τὰς 15,000 ἔργα, διὰ νὰ τοῦ ἔλθῃ ἴλιγγος.

Εἰς τὸν μουσικὸν κόσμον, καθὼς στὸν 18ον αἰῶνα μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Gluck καὶ τῶν Ἰταλῶν, ἀνάπτει ἡ ἐρις μεταξὺ τῶν θαυμαστῶν τῆς ἀναγεν- νηθείσης γαλλικῆς μουσικῆς καὶ τῆς ἐκ τοῦ Ἰάγγερ- τρεφομένης γερμανικῆς. Ὁ μόνος ζῶν γερμανὸς μου- σικός τῆς προκοπῆς, ὁ Richard Strauss, ἀνεστά- τωσε τὸν κόσμον μὲ τὴν Σαλώμην του, τὸσον διὰ τὸν ἐπιβαλλόντως πολυπλόκον τῆς μουσικῆς συνθέσεως, ὅσον καὶ διὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ θεωρουμένου ὡς σκαν- δαλώδους δράματος τὸ ὁποῖον ὁ Oscar Wilde ἔγρα- ψεν ἐπὶ τῆς βιβλικῆς ὑποθέσεως. Τὸ μουσικὸν αὐτὸ δράμα ἐδόθη διὰ πρῶτην φοράν πρὸ μῆος ἑβδομάδος καὶ ὄλοι ὅσοι καταλαβαίνουν ἡ προσποιοῦνται ὅτι καταλαβαίνουν ἀπὸ μουσικῆν, ἐγεννη ἀνάστατοι. Τὸ ποίημα εὐρέθῃ ὅμως μετριώτατον, ἡ μουσικὴ δὲ μ' ὄλην τὴν ἀληθῶς καταπλήσσοσαν τέχνην τῆς προσο- ργανώσεως εὐρέθῃ γενικῶς ὡς ἀρκετὰ πτωχὴ τὴν ἐμπνευσιν, εἶδος Βάγγερ ὑπερβολικοῦ καὶ φουσκο- μένου ἀλλὰ χωρὶς τὸ δαιμόνιον ποῦ ὄλα ζωογο- νεῖ. Ἐξ ἄλλου, συγχρόνως, ἐπὶ ὑποθέσεως τοῦ Maeter- link ὁ γάλλος μουσουργὸς Dukas ἔγραψε μουσικὸν δράμα τὴν «Ἀριάδνην καὶ τὸν Barbe- bleue», ὅπου ἡ πάλῃ τῆς ζειδῶρον ἐνεργείας πρὸς τὴν σκλαβίαν τῆς ὑποτακτικῆς συνηθείας συμβολίζεται μέσα εἰς τὰς προσωπαθείας τῆς Ἀριάδνης, τελευταίας συζύγου τοῦ Barbe- bleue νὰ ξαναφέρῃ πρὸς τὸ φῶς τὰς προτέ- ρας του γυναίκας ποῦ ζοῦν κλεισμένοι μέσα εἰς ἀνή- λιον κρύπτῃν· ἀλλ' αὐταὶ ἐλευθεροῦμεν ἀπὸ τὴν Ἀριάδνην δὲν τολμοῦν νὰ τὴν ἀκολουθήσουν, τὴν ἀ- φήνουν νὰ φύγῃ μόνῃ καὶ ἐπαναπίπτουν εἰς τὴν σκο- τεῖνῃ των ἐξουθενίον. Ἐπὶ τοῦ ὑπερβολικὰ συμφο- λικοῦ αὐτοῦ θέματος ἡ μουσικὴ τοῦ κ. Dukas, ἔκαμε θαύματα, διαχύσασα φῶς καὶ νόημα καὶ αἰσθημα εἰς ὄλας τὰς λεπτομερείας, πότε ἡδυπαθῆς, πότε ἰδανικῆ, ἀπαλὴ ἢ βιαία, πάντοτε μετρημένη καὶ φυσικῆ, ἂν καὶ γνωρίζουσα νὰ μεταχειρίζεται ὄλα τὰ τελειότερα διδόμενα τῆς νεωτέρας μουσικῆς τέχνης. Ὅστε εἰς

αὐτὴν τὴν περίστασιν, κατὰ τὴν γνώμην τῶν περισ- σότερων εἰδημόνων, ἡ γαλλικὴ τέχνη ἐφάνη νικητρία.

ΙΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Εἰς τὸ νέον θῦμα ποῦ ἐδέχθη τὸ χῶμα τῆς Μακε- δονίας, τὸν Καπετὰν Φούφαν, ὁ κ. Κωστῆς Παλα- μάς ἔγραψε εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τοὺς ὠραίους αὐτοὺς στίχους.

Σὲ κλαῖνς τοῦ χλωρότατου Μοναστηριοῦ τὰρδόνια, σὲ διαλαλοῦν ἀπ' τίς κορφῆς αἱτοὶ μακεδονίτες. Σγαλὸς, ἤμερος καὶ ἀγρός κ' ἀτοαλί στήν καρδιά σου, κ' ὑπνώθουσον, ὁμορφονέ, σάν ἕνα κνπαρίσοι, ποῦ τοῦ σαλεῦναι τὴν κορφή ἐν ἀλαφρῷ ἀγεράκι, κ' ἀπ' τὸν κορμὸν τὸν πλάθεται τὸ δυνατὸ καρδίβι. Στὸν τόπο ποῦ σκοιῶθηρες φῦτρωσε δένδρο παίρνουν τὰνθια του οἱ νιές καὶ τοὺς βαθειούς ὠριστολιζῶν κορφους, κ' ὄσοι τοῦ τρώνε τοὺς καρπούς γίνονται παλληκάρια.

ΟΥΑΕΜΙΑ ἀμφιβολία ὅτι οἱ Γάλλοι ἐξ ὄλων τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Εὐρώπης μᾶς συμπαθοῦν περισ- σότερον καὶ δεικνύουν μάλιστα ἐμφανῶς τὴν συμπά-θειαν τῶν αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς. Τελευταίως μὲ τὴν ἴδρυ-σιν εἰς τὸ Παρίσι, τοῦ Συνδέσμου πρὸς προστασίαν τῶν Ἑλληνικῶν Δικαίων, ἀποτελούμενον ἀπὸ τοὺς ἐ-ξοχωτέρους Γάλλους φιλόλογους, ἐπιστήμονας καὶ πο-λιτικούς, ἡ συμπάθειά των πρὸς ὅτι Ἑλληνικὸν ἐκ-δηλοῦται ἐμφαντικώτερον καὶ σκοπιμώτερον ἢ ἄλλοτε.

Ἐν τούτοις ἡ φιλία αὕτη τῶν Γάλλων πρὸς τοὺς Ἕλληνας δὲν εἶνε τρωγνῆ. Χρονολογεῖται ἀπὸ χρόνον μακρῶν. Εἰς τὴν φιλολογίαν ἰδίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ποιητῶν τῆς «Πλειάδος» πρωτοστατοῦντος τοῦ Ρονσάρ. Ἀλλ' εἰς τὴν πολιτικὴν ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ προ-παρελθόντος αἰῶνος.

Τὴν ιστορίαν τῶν πολιτικῶν τούτων σχέσεων με-ταξὺ Γάλλων καὶ Ἑλλήνων εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Γαλ-λικῆς Ἐπαναστάσεως μᾶς περιγράφει τὸ πρὸ ἡμε-ρῶν ἐκδοθὲν βιβλιαράκι τοῦ φίλου διευθυντοῦ τοῦ «Monde Hellenique» κ. Σπυρίδωνος Παπᾶ ἢ «Γαλ-λία καὶ ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Directoire» με-στὸν ἀπὸ πληροφωρίας ἱστορικῶς ἀνεκδότους τὰς ὁποίας ἀνευθέρων ἔρευνῶν τὰ ἀρχεῖα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας.

Οἱ Γάλλοι εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Directoire εἶχον προ-βληθῆ ἀπὸ ἀληθινὴν ἑλληνοκάθειαν. Ἡ γεννωμένη τότε δημοκρατία ἐξήτει ὄχι μόνον εἰς παλαιὰς ἑλλη-νικὰς δημοκρατίας τὰ πρότυπα τῆς ἰδικῆς τῆς πορείας ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ γυναικεῖον ἐνδυμα ἀκόμη μετέβα-λεν ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον. Αἱ τάσεις αὐταὶ σὺδόλως ἀπίθανον ὅτι εἶχον ἐπιδράσει καὶ ἐπὶ τοῦ Ναπολέον-τος, ὅστις ἐσκέπτετο τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλή-νων ἀπὸ τοῦ ὀθμανικοῦ ζυγοῦ, ἀφοῦ μόνος του εἰς τὴν Ἀγίαν Ἑλένην ἔλεγεν ὅτι «Ἑλλάς ἀναμένει τὸν Ἐλευθερωτὴν τῆς».

Μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξεως τῆς Ἑλ-ληνογαλλικῆς φιλίας εἶναι γραμμένον ὀλόκληρον τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παπᾶ ἀπὸ τοῦ ὁποῖου προσκτᾷ κανεὶς πλείστος ὠφελίμους πληροφωρίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Z.

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝ ἀπόσπασμα ἐνὸς χρονο-γραφηματος τοῦ κ. Ξενοπούλου ποῦ ἐδημοσίευσσε εἰς τὸ Νέον Ἀστὺ.

«Ὅταν ἀπέθανεν ὁ Δημήτριος Βεργαρδάκης τὰ Παναθηναία ἀνέθεσαν εἰς τὸν ὑποφαινόμενον μίαν κρι-

τικὴν ἐπὶ τοῦ ἔργου του. Ὁ ὑποφαινόμενος ἔγραψε τὴν ζητηθείσαν κριτικὴν ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς δύο συνεχῆ φύλλα τῶν Παναθηναίων.

Φαίνεται ὅμως, ὅτι οἱ Μιτυληναῖοι, συμπολιταί, φί-λοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ Βεργαρδάκη, —καὶ μόνον τάχα οἱ Μιτυληναῖοι;— ἔχουν ἰδέαν πολὺ διαφορετικὴν. Νομίζουν ὅτι ἡ κριτικὴ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν εἶνε ἀ-σέβεια πρὸς τὴν μνήμην των, καὶ ὅτι δι' αὐτοὺς τὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ δη-μοσιεύουν παρὰ ἐνθουσιώδεις πανηγυρικούς. Διὰ τοῦτο, μόνως ἀνέγνωσαν τὴν κριτικὴν, ἐσπευσαν μερικὸι μ' ἐπιδεικτικὴν ἀγανάκτησιν νὰ ἐπιστρέψουν τὰ «Πανα-θηναία», ἡ δὲ ἐφορεία τῆς Μιτυληναϊκῆς Λέσχης «Πρόεδρος» συλλεθούσα ἀμέσως, καὶ πιδανὸν ἐκτά-κτως, συνέταξε σφοδρὰν διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς ἀσε-βείας τοῦ περιοδικοῦ καὶ τοῦ κριτικοῦ τοῦ «διεργμη-νεύουσιν καὶ τὴν γνώμην τοῦ δήμου τῆς Μιτυλήνης».

Ἡ διαμαρτυρία αὕτη ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Ἡ-μερησίαν» τῆς Σμύρνης, —δὲν γνωρίζω ἂν ἐδημοσιεύθη καὶ ἄλλοθ, —τὴν ἀνέγνωσα μετὰ χαρᾶς, καὶ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ μετρήσω τὰς ὕβρεις, τὰς ὁποίας περιέχει. Εἶνε ὄσαι καὶ αἱ λέξεις τῆς. Ἀλλ' ἰδοὺ μερικαὶ, διότι ὄλας θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ τὰς ἀναφέρω.

«Εἰς τὴν ἀπάντησιν αὕτην ὁ ὑποφαινόμενος χαρα-κτηρίζεται ὡς «κριτικὸς καὶ Sarcey τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἀποτοχευομένου, —Δὸν Κιχάτης—ἀκάστα-λος γλῶσσα — ἀνθρωπος... φουράματος — γνωστός ἐξ εὐτελῶν δημοσιευμάτων — φθονερός — κακεντρέχης— ἀσεβῆς — ἀποτρόπαιος — μισθαρνός — μελανωτῆς τοῦ χάρτου — Ἠρόστρατος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων», καὶ ἄλλα πολλά.

Ἀίβελλος ἐκτοξευόμενος ὑπὸ ὀλοκλήρου Δήμου ἐναντίον ἀνθρώπου τῶν γραμμάτων, ὁ ὁποῖος οὔτε ὕβρισε, οὔτε ἐπροπηλάκισεν, οὔτε ἠσέβησε, οὔτε κἀν ἐδογματίσει, ἀλλ' ἀπλούστατα ἐμελέτησεν, ἐλογι-κεύθη καὶ συνεζήτησε, —εἶνε μοναδικὸν φαινόμενον, καὶ θὰ ἦτο ἀληθινὰ ἀπελπιστικὸν διὰ τὴν πνευματι-κὴν κατάστασιν τῶν δημοτῶν μας, ἂν δὲν ἐμαρτύρει κἀτι ἄλλο: Τὴν ἀγάτην, τὴν λατρείαν τῶν Μιτυλη-ναίων πρὸς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τῶν Βεργαρδάκη. Τὸ αἰσθημα αὐτὸ, καὶ ὅταν ἀκόμη παραφέρῃ, περι-ποιεῖ τιμὴν καὶ εἶνε ἄξιον σεβασμοῦ.

Φίλος μου καθηγητῆς ἐκ Σμύρνης, μοῦ γράφει: «Σὰς στέλλω τὸ χθεσινὸν φύλλον τῆς «Ἡμερησίας», τὸ περιέχον τὸν ἐκ Μιτυλήνης λίβελλον. Ἴσως ἔχετε περιεργεῖαν νὰ τὸν ἀναγνώσετε, καίτοι ἦτο ἐντροπῆ καὶ διὰ τὴν Σμύρνην ἡ δημοσίευσίς του. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ἐν Σμύρνην τοὺλάχιστον, καὶ ἀπὸ πολ-λοῦς Μιτυληναῖους ἀκόμη, ἐχαρακτηρισθῆ ὡς πολὺ πρόστυχον δημοσίευμα τῆς Λέσχης καὶ τοῦ Δήμου τὸ ἔγγραφο».

Ἀκόμη εὐλατωτέρα εἶνε μία ἐκτενὴς ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν ἔλαβα ἐκ Πειραιῶς, παρὰ τοῦ ἀγνώστου μοι κ. Εὐστρατίου Α. Βαρελτζίδου, Μιτυληναίου. Ἴδοὺ μερικὰ ἀποσπάσματα:

«Θέλω νὰ πιστεύσω, πῶς ὅτι ἔκαμαν, τὸ ἔκαμαν εἰς στιγμὰς μεγάλης θλίψεως διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ σοφοῦ Ἑρημίτου, καὶ ἐπομένως μὲ θολωμένην κ' ἐ-πιηρεασμένην τὴν ἀντίληψίν των Ἄλλως θὰ ἦτο φρι-κτὰ ἀτελείωτος διὰ τὴν ὀνειροπολουμένην πνευμα-τικὴν μας πρόοδον, νὰ θεασιθῆ τοιαύτη πολεμικὴ, καὶ μάλιστα ἀπὸ νέους, ὅποτε ἀσφαλὲς καὶ τὸ κἀτι ποῦ γίνεται καὶ τὸ περισσότερον ποῦ ὑποφάσκει, θ' ἀποθάνῃ ἀπὸ μαρασμόν, πνιγμένον μέσα εἰς τὴν φευ-τιᾶν καὶ ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ ἐλευθέρου ἀέρος καὶ τὴν ἑλλειψιν ἀληθινῆς ζωῆς».

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ὁ δαιμόνιος Κάιζερ, ὁ ὁποῖος δι' ὄλα φροντίζει καὶ δι' ὄλα προνοεῖ, ὠμίλησε πρὸ τινων ἐτῶν ἐπὶ τῆ εὐκαιρίᾳ κάποιας

εορτής φιλαρμονικού συλλόγου, διά τὴν σπουδαιότητα τῶν λαϊκῶν τραγουδιῶν, καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν του ὅπως προτιμῶσι ταῦτα αἱ λαϊκὰ χοροὶ ἀπὸ τὰ δυσκολότερας καὶ σοφωτέρας ἰσως συνθέσεις τὰς ὁποίας φιλοτιμῶνται νὰ ἐκτελοῦν. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ φροντίσῃ ὅπως ἐκδοθῇ συλλογὴ τῶν τραγουδιῶν αὐτῶν, ἀδιαφόρως ἐὰν οἱ συνθέται αὐτῶν εἴνε γνωστοὶ ἢ ἀγνωστοὶ. Τὴν ὑπόσχεσίν του ἐτήρησεν ὁ Κάϊζερ, καὶ τὸ «αὐτοκρατορικὸν ἄσματολόγιον» ἐξεδόθη.

Ἐγεννήθη ὁμως σπουδαῖον ζήτημα τὸ ὅποιον ἀτησχόλησε τοὺς διαφόρους σοφούς Ποῖα ἀπὸ τὰ θεωρούμενα λαϊκὰ τραγούδια εἶνε γνησίως λαϊκὰ; Ἐκεῖνα τῶν ὁποίων οἱ ποιηταὶ εἶνε ἀγνωστοὶ, καὶ τὰ ὁποῖα ψάλλονται παντοῦ ἐδῶ κα' ἐκεῖ, μὲ μικρὰς παραλλαγάς, ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ; Ἡ παλαιότερα θεωρία εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν γραφικώτατα ἐκφράζει ὁ Στόρμ. «Τὰ ὄρατα αὐτὰ τραγούδια δὲν τὰ ἐδημιούργησε κανεὶς, φυεράνουν μόνον τῶν, ὅπως μερικὰ λουλούδια τῶν ὁποίων τὸν σπόρον φέρνει ὁ ἀέρας καὶ τὸν βλέπει ἄπου τόχει, καὶ ψάλλονται διὰ μᾶς ταύτοχρόνως εἰς χίλια μέρη. Μέσα εἰς αὐτὰ εὐρίσκουμεν ὅλοι κατὰ ἀπὸ τὴν ψυχὴν μας. Εἶνε ὡς νὰ εἶχαμεν ὅλοι βοηθῆσαι εἰς τὴν σύνθεσίν των. «Ἡ θεωρία αὕτη κατεπολεμήθη ἀργότερα. Ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ ἀκούοντα πολλάκις ποιήματα τῶν μεγάλων κλασσικῶν, παρηλλαγμένα, παραμορφωμένα, σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψιν τοῦ καθενός. Καὶ τοῦτο δὲν συμβαίνει μόνον διὰ τὰ ποιήματα καὶ τὰ τραγούδια. Αἱ ἐνδυμασίαι τῶν χωρικῶν (ὀμιλοῦμεν πάντοτε διὰ τὴν Γερμανίαν) δὲν εἶνε ἰδικαὶ τῶν φαντασίαι καὶ δημιουργίαι, ἀλλὰ παλαιοὶ συρμοὶ παρηλλαγμένοι σύμφωνα μὲ τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν αἰσθητικὴν αὐτῶν. Ὁμοίως καὶ τὰ ἐπιτάλια καὶ ἀκόμη καὶ τὰ σκευὴ των.

Ἐν ὀρισμένον ἄτομον δημιουργεῖ πάντοτε. Ὁ λαὸς ἀκολουθεῖ, θαυμάζει, ὅταν ὁ ἕνας αὐτὸς κατορθῶναι νὰ ἐκφράσῃ τὰς ἐσωτερικὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, τοὺς πόθους, καὶ τὰ ἰδανικὰ τοῦ πληθους ὅταν ἀπομακρυνεῖται πολὺ ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν του, τὸν καταδικάζει ἢ τὸν ἐμπαίζει Ὁ Βίσαρχ καὶ ὁ Λούθηρος ἐγνώριζαν νὰ ὑποδεικνύουν εἰς τὸν λαὸν τὰς ἰδίας του ἀνάγκας.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Γκαίτε ἔχουν γίνεαι δημοτικὰ, ὅχι διότι εἶνε εὐκολώτερα ἢ ἀπλούτερα ἀπὸ ἄλλα, ἀλλὰ διότι ἡ ἐκφρασις, ἡ μορφή, τὸ περιεχόμενον εἶνε σύμφωνα μὲ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν, εἶνε ἕνα καθρέφτισμα τῆς λαϊκῆς ψυχῆς.

ΜΕ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐκατοστῆς ἐπετείου τῆς γεννήσεως τοῦ Ἐρρίκου Λάουμπε, ὅλα τὰ γερμανικὰ φύλλα καὶ περιοδικὰ, πλέκουν διθυράμβους καὶ δημοσιεύουν ἄρθρα κριτικὰ καὶ μελέτας καὶ ἀναλύσεις διὰ τὸ πολύμορφον καὶ εὐρύτατον ἔργον τοῦ μεγάλου αὐτοῦ συγγραφέως τοῦ λήξαντος αἰῶνος. Συγχρόνως ἔγινε καὶ μία ἔκδοσις τῶν ἔργων του εἰς δέκα τόμους, ἀπὸ τὸν Χούμπεν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰ ἐκλεκτότερα καὶ χαρακτηριστικώτερα τῶν φιλολογικῶν του συγγραμμάτων. Χαρακτηριστικώτερα δὲ ἀπὸ ὅλα εἶνε ὅσα ἔχει γράψαι σχετικὰ μὲ τὴν δράσιν του ὡς διευθυντοῦ θεάτρου καὶ σκηνοθέτου.

Ἡ φυσιογνωμία τοῦ Λάουμπε ὡς δραματικοῦ συγγραφέως, μυθιστοριογράφου καὶ ποιητοῦ ἔχει ἤδη ἀρχαίσει εἰς τὴν μνήμην τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου. Ἡ προσωπικότης του ὡς πολιτικοῦ καὶ ἀρχηγοῦ τῆς νεογερμανικῆς κινήσεως θὰ καθέξῃ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν μέσων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος τὴν ξεχωριστὴν θέσιν ἡ ὁποία τῆς ἀνήκει. Τὰ συγγράμματά του ὁμως περὶ τοῦ βορειογερμανικοῦ θεάτρου, τοῦ θεάτρου τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Μπουργκετέτερ, εἶνε πρωτίστως ἐπιστημονικῆς σπουδαιότητος, ἀπαραιτήτως ἐφόδια δι' ὄσους ἐνδιαφέρονται ἢ ἐργάζον-

ται διὰ τὸ θέατρον, κρίνονται δὲ ὡς ὑπέριστα ὄλα ὅσα ἔχουν γραφῆ ἕως τῶρα ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Ἀπὸ τὰ δραματικὰ του ἔργα τὰ σπουδαιότερα εἶνε τὸ «*Ροκοκό*», ὁ «*Γκότσοδ καὶ Γκέλλερτ*», ὁ «*Εσσεξ*» καὶ ὁ «*Μοναλόδοι*».

ΠΡΩΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῆ πρωτοβουλία τῶν «*Παναθηναίων*»

— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν . . . Δρ. 2 233 20
Th. Comte de Geldern Egmond . . . » 6 30

Δρ. 2 239 50

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλικὸν ποσὸν εἶναι 3500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1500. Καὶ τὸ ὑπενθυμίζομεν εἰς ὄλους.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «*Παναθηναίων*», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Κατὰ τοὺς θερινὸς μῆνας Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Ἀύγουστον τὰ «*Παναθηναία*» ἐκδίδονται εἰς τεύχη μηνιαῖα διπλά.

Τὴν 21 Μαΐου ἐορτάσθη εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ «*Παρνασσῶ*» ἡ ἐπέτειος τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ συνεργάτης μας κ. Ἄ. Ἀνδρεάδης ἔκαμε τὸν πανηγυρικόν, καὶ ἀπηγγέθησαν ποιήματα τοῦ Βιζυνοῦ καὶ τοῦ Βαλαωρίτη ἢ μουσικῆ ἐπαίξε ἀποσπάσματα τῆς Φλώρας Μιράμπιλις τοῦ κ. Σαμάρα καὶ τὸν ὕμνον τοῦ Μαντζάρου.

Ἡ μηνιαῖα ἔκδοσις τῆς Ἐρεῖνης τῆς Ὁξφόρδης ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Πλάτωνος Δρακούλη ὄλοεν προοδεύει. Πρὸς ἄλλοις θανάγγελθῆ τὸ α' τεύχος μὲ ἕλην πολλῆς σπουδαιότητος.

Ὁ εὐγενὴς ξένος ποῦ στέλλει σήμερα τὴν εἰσφορὰν του διὰ τὴν πρωτομὴν τοῦ Σολωμοῦ, γράφει: «*Διὰ τὴν πρωτομὴν τοῦ Σολωμοῦ, ποῦ λατρεῖται πολὺ*».

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σαλώμη ὑπὸ Ὁσκάρ Οὐάιλντ μεταφρ. Ν. Ποριώτη. Ἀθήνα 1907 ἔκδοσις «*Παναθηναίων*» δρ.—φρ. 1. Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν «*Παναθηναίων*» λεπτὰ 0 60.

Τὸ Μακεδονικὸν Πρόβλημα ὑπὸ Νεοκλέους Καζάζη. Ἐκδοσις Ἐταιρείας Ἑλληνισμῶς. Ἀθήνα 1907 δρ 5.

Odes à voix basse par Fernand Dauphin. Poèmes. Paris, E. Sansot et Cie frs. 3.

Les Profil par A. R. Schneeberger. poèmes Paris, E Sansot et Cie frs. 3.

Le Livre du Soleil par André Ibels. Poèmes. Paris, E. Sansot et Cie frs. 3 50

Le Prophète par Emmanuel Thubert. Poèmes Paris, E. Sansot et Cie frs 2

Les Raisons du Cœur par Edouard Schneider. Etude Psychologique. Paris. E Sansot et Cie frs. 3 50.